

Dirshu
דרשו' ד' ועזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שוב מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 498

פנינים לפרשת כי תצא פ"ה

**הוא חשב לתומו כי היא מצוברחת בגלל המצב הכלכלי הקשה אליו
נקלעה מאז בואה לארץ-ישראל, ועל כך שנאלצת לעשות את הכביסה
במו ידיה. אך היא לא הבינה מה הוא רוצה: "שום דבר לא קרה, אני נראית
כך משום שאנחנו כבר אווזים ביום הרביעי של חודש אלול"...**

עבודת הקודש של המחנך הנודע הגה"צ רבי משה טורק זצ"ל, בימי
אלול, ומדדי לחץ הדם שהיו מטפסים בכל שנה מחדש

יראה מוחשית

אורה מיוחדת שררה כל השנים במחיצתו של הגה"צ רבי משה
טורק זצ"ל בימים הנוראים. בשלהי ימי ההבראה בנתניה בחודש אב,
כבר היה רבי משה מתחיל לנגן ולפזם את הניגון 'אני לדודי ודודי לי',
ברצינות ובמורא, וחודש אלול עצמו עבר עליו בפשפוש המעשים,
חשבון הנפש מדוקדק, וחיפוש אחר מצוות.

אחד מבאי ביתו של ראש הישיבה מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל סיפר
בימי ה'שבעה' כי אינו מסוגל לשכוח את שראו עיניו: רבי משה נכנס
פעם לביתו של ראש הישיבה זצ"ל בערב ראש השנה, ובעיניים
מצועפות מדמעות ביקש: "רבינו, ברכני שאזכה לברכת 'השיבנו
אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך'". בטוהר לב, בתמימות
וצדקות. והרב שטיינמן שהיה ידוע בחדות-עיניו ובאמת אשר
מנחה את דרכו וידע בחכמה להבחין בין תכלת לקלא אילן, מבלי

להתרשם מהעמדת פנים, מילות חנופה ועטיפות צלופן וכיוצא בזה
- כאן הרגיש בזוך והטוהר שלו, ובירכו בחום כבקשתו...

**לומדי הדף היומי מתחילים סדר קדשים
תצטרף עכשיו**

**ובעוד שנתיים בסיום הש"ס גם אתה תוכל להיות "מחותן" ולא רק מתבונן מהצד
<< הזדמנות מיוחדת להצטרף לתכנית המלגות >>**

של רבי משה. הוא סיפר שבכל חודש אלול התחולל שינוי לרעה במדדי לחץ הדם של רבי יעקב והיו גבוהים משאר ימות השנה. תופעה זו חזרה על עצמה מידי שנה ושנה מחדש, מעת שנשמעה יבבתו הראשונה של השופר בראש חודש אלול ועד לאחר יום הכיפורים...

היום הרביעי של אלול

כן היה מספר על חמותו הגב' הצדקנית מרת בילא שליזיגר ע"ה, ששנה אחת בתחילת חודש אלול הוא נכנס באקראי לחצר ביתה כדי לברר פרט כלשהו. היא ישבה אז בחצר עם גיגית גדולה לפניו שהיתה מונחת על גבי אבנים ומתחתיה בערה אש, ועמלה לשפשף בידיה את בגדי הכביסה במים רותחים - כפי שרגילים היו בעבר לנקות את הבגדים המוכתמים בטרם מכונות הכביסה. תוך כדי דיבורו עמה הבחין רבי משה כי עננה קודרת אופפת את פניה, ושאל - האם קרה לה משהו מצער שבגללו היא נראית במצב-רוח כה עכור. חשב לתומו כי היא מצוברחת בגלל המצב הכלכלי הקשה אליו נקלעה מאז בואה לארץ-ישראל, ועל כך שנאלצת לעשות את הכביסה במו ידיה בלי משרתות ועוזרות, כפי שהיתה רגילה בכל שנות עשירותה בוינה, והחל לומר לה מילות עידוד. אך היא לא הבינה מה רצונו והגיבה לו: "שום דבר לא קרה, אני נראית כך משום שאנחנו כבר אוחזים ביום הרביעי של חודש אלול..."

על עבודתו המיוחדת של רבו מיישיבת 'היכל התלמוד' בתל-אביב, הגה"צ רבי חיים זאב פינקל זצ"ל, היה רבי משה מספר את שראו עיניו כשנזדמן לו לישון בבית ליל ראש השנה תש"ה. רעייתו הרבנית לאה פינקל ע"ה היתה אז מאושפזת בבית-החולים בירושלים בעקבות המחלה הקשה שפקדה אותה, וילדיה פזורים היו אצל קרובי משפחה. רבי חיים זאב נשאר בראש השנה בתל-אביב לבדו כדי להשתתף בתפילות בבית מדרשו 'היכל התלמוד' ולשמש בו כשליח ציבור, ורבי משה כתלמיד מסור ונאמן הציע את עצמו לישון יחד עמו כדי שלא יהיה במשך כל החג בביתו לבדו. בליל יום-טוב סעד רבי משה את סעודת החג אצל משפחה אחרת, ואילו רבי חיים זאב נטל ידיו לסעודה בביתו כשהוא לבדו בשעה מאוחרת מאד, בסביבות השעה שתיים עשרה בלילה.

רבי משה שלא רצה להפריע לפרטיותו ולסדריו של רבו, נכנס לחדר הפנימי מיד כשבא, ונפנה לשינה. רבי חיים זאב סבור היה שכבר נרדם, אך האמת היא שהיה עדיין ער וראה את כל אשר נעשה בחדר החיצון: לאחר שסיים רבי חיים זאב את אכילת ה'סימנים' והסעודה החל לברך ברכת המזון בכוונה עצומה, ורישומה לא מש מזיכרונו של רבי משה שנים רבות. מתחילת הברכה הראשונה ועד סיומה ארך לו קרוב לשלושת רבעי שעה! מילה במילה ברטט ובזיע, בהמיה ובהשתפכות-הנפש, כשמעיניו נגרו דמעות מאין הפוגה... רבי חיים זאב לא העלה בדעתו שאי מי שומע אותו ומתחקה אחריו, וכאמור היה סבור שרבי משה כבר ישן שנת ישרים. כך במסתרים,

נכדו סיפר כי פעם כשנסע איתו לירושלים ניגש אליו יהודי ואמר לו שבכל שנה קודם שמגיע ר"ח אלול לחץ-הדם שלו גבוה מהרגיל, והכל בגלל מה שהחדיר בו רבי משה בילדותו בשנותיו בתלמוד תורה. לדבריו, הוא השכיל ליצור אוריה שחישמלה את התלמידים, ומכות החשמל הללו נותנות בו את אותותיהן עד היום.

בכי מטלטל

כה תיאר בימי השבעה המחנך רבי אברהם אליהו איזנבאך שליט"א, מלמד בת"ת 'אוהל תורה' בב"ב, את הרגש הנפשי העמוק שהתלווה לשיחותיו והשפיע נשגבות על נפשות הצעירים: "זכורני מלפני קרוב לשלושים שנה, הנהלת הת"ת שלנו הזמינה את רבי משה לשאת דברי חיזוק בפני התלמידים כהכנה לקראת ראש-השנה. עצם מראהו המיוחד; אדם הדור-צורה, איש-שיבה, בעל פנים מאירות וקורנות - היה בו כדי למשוך את ליבם של הצעירים לשמוע את שבפיו. הוא עלה על הבימה, אחז במיקרופון בידו, ותכנן להתחיל בדיבור, אך מרוב התרגשות פשוט לא הצליח להוציא הגה מהפה... עיניו זלגו דמעות מאין הפוגה, וקולו נסדק מבכי שוב ושוב. לאחר דקה ושתיים הוא ניסה להעמיד את עצמו ולהתגבר על רגשותיו, אך בקושי הצליח לומר רק משפט אחד: 'אנחנו עומדים ימים ספורים לפני ראש השנה'... ושוב פרץ בבכי סוער.

בשלב זה המנהל עצר אותו ואמר לו: 'זהו, אני חושב שאין צורך שהרב ימשיך. המסר העמוק כבר הועבר. התלמידים הבינו היטב איזה יום גדול וגורלי עומד בפנינו'... היה די לתלמידים רק לראות את הבכי הסוער שלו כדי שיתרוממו ויקבלו על עצמם חיזוק פנימי המוביל לשיפור המעשים".

"עד היום", חותם הרב איזנבאך את סיפורו, "בכל שנה ושנה מחדש, כאשר אני נזכר באותו בכי מטלטל של הרב טורק, אני מתחזק. המעמד המרטיט הזה לא נמחה מזכרוני..."

צדיקי קמאי בחודש הרחמים והסליחות

הוא תיאר תמיד איך נראה היה חודש אלול בדורות עברו בעיר מכורתו פרשבורג, ואצל גדולי היראים שהכיר וחי בצילם, וכטופח על מנח להטפיח האציל מהאווירה הקסומה הזאת גם על בני משפחתו ותלמידיו שומעי-לקחו. הוא סיפר שזוכר מילדותו שבערב ראש-חודש אלול מרבית יהודי הקהילה האורתודוקסית בפרשבורג היו שרויים בתענית עד לאחר מנחה גדולה, ולאחר תפילה מרוממת ונרגשת היו הולכים לבית החיים העתיק בעיר לשפוך שיח על ציון קודשו של מרן ה'חתם סופר' זצ"ל.

סבה של הרבנית טורק, אשת רבי משה, היה רבי יעקב רוזנחיים זצ"ל, יושב ראש 'אגודת ישראל' באירופה ובאר"י, מדמויות ההוד שבין עסקני היהדות החרדית. אשר מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל ומרבית גדולי הדור הכתירו בתואר 'מורנו'. רבי משה זכה להכירו מקרוב ולחיות בצילו בשנים האחרונות לאחר שזכה לעלות לארץ-ישראל, והתגורר בבית חתנו רבי דוד שליזיגר זצ"ל בתל-אביב, שהיה חותנו

רבי משה השיב לעומתו בהשתוממות: "וכי אתה רוצה שאאחר את 'שיר היחוד' של ראש השנה?!"

הרצינות וההתלהבות שלו בתפילה, השפיעו והאירו הרבה על המתפללים].

יראתו בערב יום הכיפורים היתה מוחשית. בתו מספרת כי יכלו למלא ספלים מדמעותיו. שלו ושל ילדיו שהביטו בו. בסעודת ערב יום-הכיפורים שמע אותו אחד מבניו אומר בלחש: "האכילה היום, רק לשם קיום מצוות אכילה". פחד הדין שהיה מורגש בסעודה זו, מי יתארנו. מיד אחר הסעודה רץ שוב לטבול במקווה, מלבד הטבילה שכבר טבל קודם מנחה, ופניו הביעו חרדת אלוקים.

מתפללים שישבו לידו בשיבת פוניבז' במשך שנים סיפרו, כי ביום הכיפורים הוא היה עומד כל היום ברציפות בתפילה ויצא אך פעם אחת או אולי פעמיים באמצע התפילות, מתחילת תפילת שחרית ועד לנעילה. על הכריעות וההשתחויות בתפילות הימים הנוראים התעקש עד זקנה ושיבה. גם כשהיה זקן בן למעלה מתשעים שכבר כבה מאוד עיניו קיים כל הכריעות וההשתחויות בכוחות על-טבעיים ממש.

נכדו רבי צבי זמורה שליט"א סיפר, כי בתור בחור צעיר במשך כמה שנים זכה לשמש את הסבא בימים הנוראים לעת זקנותו, כשכבר כהה מאור-עיניו. הוא היה בא להעיר אותו בבוקר, מסייע לו להתלבש, ומלווה אותו לתפילה. שנה אחת בראש השנה הוא הגיע להעירו כחצי שעה לפני התפילה, והסבא שאל - מה השעה? והנכד השיב לתומו כי בעוד חצי שעה מתחילה התפילה בשיבה. רבי משה נבהל עד מעמקי נפשו, וקפץ מהמיטה במהירות. התלבש בזריזות יתירה, ודחק בנכד שכבר מאוחר מאד. כשהגישו לו כוס תה חם, הוא היה עדיין נתון בבהלה ורעד בכל גופו, עד שנשפכה חצי מהכוס... בדרך לשיבה הוא האץ את פסיעותיו כל-כך מהר עד שהנכד הרגיש נסרך אחריו. "סבא, מה קרה? מדוע אתה כה מבוהל? מקסימום נגיע לאחר 'שיר היחוד' הנאמר לפני התפילה..." - ניסה הנכד להרגיעו ולהניח את דעתו. אך רבי משה השיב לעומתו בהשתוממות: "וכי אתה רוצה שאאחר את 'שיר היחוד' של ראש השנה?!" אחד הבנים אמר אחר-כך לנכד: "מדוע סיפרת לסבא מה השעה? וכי אינך יודע שלמען בריאותו אסור לומר לו לפני התפילה את השעה המדויקת? ובפרוט בראש השנה?!"

(לדמותו של מחנך - הרב בנימין גינזבורג)

רחוק מעיני רואים, מצא לעצמו שעה טובה להודות לקדוש ברוך הוא מעומק ליבו על כל הטוב בשנה האחרונה ולשפוך שיחו לפניו על השנה העתידה.

גם כעבור שישים ושבעים שנה היה רבי משה אומר, כי עדיין מהדהד באוזניו הניגון המשתפך של רבי חיים זאב בברכת המזון באותו ליל ראש השנה ומטלטל את רוחו!

התפילות של הימים הנוראים

תפילות הימים הנוראים היו אצל רבי משה נרגשות ביותר מהוללות בנחלי דמעות שנגרו מעיניו. אלו שישבו על ידו בתפילות בשיבת פוניבז' התבטאו כי בגינו הם מיששו בידים את אימת הדין. אחד מתלמידי-החכמים סיפר בימי ה'שבעה' כי אביו החזיק במקום בקרבתו של רבי משה בפוניבז' בימים נוראים, ובסמוך אליהם ישב גם הגה"צ רבי יוסף ליס זצ"ל. בשנה כלשהי התהווה בישיבה מחסור במקומות וניסו לשכנעו לוותר על המקום, אבל אביו התעקש שישאירו אותו במקומו הקבוע. הטענה העיקרית שלו היתה שקרוב אליו יושבים שני אנשים גדולים כאלה, צדיקים ויראים שהוד קדומים נסוך עליהם, והתפילה במחיצתם היא 'אחרת לגמרי'.

הגה"צ רבי יוסף דינקלס זצ"ל שהכיר בכח תפילותיו היוצאות מקירות הלב, הפציר בו שיבוא להתפלל כשליח-ציבור במניינו בימים הנוראים. רצה לקיים דברי הרמ"א (הלכות ר"ה סימן תקפ"א): "וידקדקו לאחר אחר ש"ץ היותר הגון והיותר גדול בתורה ומעשים שאפשר למצוא, שיתפלל סליחות וימים נוראים". רבי יוסף שלח אליו את מקורבו הגה"ח רבי דוד פריינקל זצ"ל, בן ביתם של גדולי הדור זצ"ל, להפציר בו להתפלל אצלו במנין. אך רבי משה לא רצה להפסיד את התפילה בשיבת פוניבז' בשל חינוך הבנים ועוד סיבות שונות, וסירב לבקשה. גם בשנים האחרונות, כשכבר לא התפלל בשבתות בפוניבז', לא ויתר על התפילות בימים הנוראים בהיכל הישיבה.

[במשך השנים היו אך כמה שנים בודדות שהתפלל במנין פרטי, בשל כבוד סבו מורנו רבי יעקב רוזנהיים זצ"ל, נשיא אגו", שעקר לעת זקנה יחד עם חתנו הרה"צ רבי דוד שלזינגר זצ"ל מת"א לב"ב, ויסדו עבורו מנין בבית משפחת שלזינגר ברחוב בעל שם טוב 8. מנין זה המשיך להתקיים בשבתות וימים טובים גם לאחר פטירת רבי יעקב. באותן שנים ביכר רבי משה להתפלל במנין ההוא ולא בפוניבז'. בהשראתו ובהשראת גיסיו החשובים לבית רוט ופישהוף, ומתפללים חשובים נוספים כמו הגה"צ רבי מרדכי מאיר פרידמן זצ"ל ואחרים, התפילות נשארו אופייניות. היה זה מנין מיוחד שרבי דוד וחתנו רבי משה ושאר המתפללים היו יראי-שמים גדולים, וכך הקרינו על הילדים שישבו לידם. חלקם היו בנים של 'בעלי בתים', וזכו לגדול תלמידי חכמים גדולים. רבי משה תלה זאת בכך שמאד הקפידו שם שלא לדבר בשעת התפילה, ובכך שהתפילה התנהלה ברצינות שנסוכה עליהם כובד ראש ביחס לעבודת ד'. באותו מנין שימש רבי משה בראש-השנה כבעל תוקע וכבעל תפילה במשך כמה שנים וכיבד את ד' מגורו. תפילותיו הלוהטות והלבביות,

"השאלה היא" ביקש הרבי לשאול את ה'שבט הלוי', "יהודי המוסר ממונן של ישראל לרשויות במדינת ישראל, האם אפשר לפעול על ידי תפילות שיקבל את עונשו בידי שמים ויפסיק למסור יהודים"

כיצד הצליח כ"ק מרן אדמו"ר ה'ברכת משה' מלעלוב זצ"ל, לשחרר יהודי ממעצר לאחר שסחר במטבע חוץ שלא כחוק

"ובערות הרע מקרבך" (דברים כ"א, כ"א)

אל יכנס איש

באחד הימים לעת ערב ציווה עליי לסגור את שערי הבניין בו התגורר, ברח' ירושלים 6, והורה לי לעמוד בפתח הבניין ולהכניס פנימה אך ורק את ר' אליעזר לנדא שאמור להגיע עם עוד אדם אך איש לא יכנס מלבדם.

ואכן בשעה מסוימת הגיע ר' אליעזר עם אדם נוסף, הם נכנסו פנימה ושהו זמן מה בבית הרבי. התברר שאותו אדם אלמוני לא היה אלא השופט בעצמו שנענה להזמנת הרבי והגיע לביתו.

באותה פגישה דיבר הרבי אל ליבו של השופט ושכנעו בצדקתו של אותו יהודי, למחרת בבוקר נערך משפטו של היהודי והשופט שחררו ממעצר. אך בכך טרם הסתיים העניין, שכן אותו שוטר המשיך לרדת לחייהם של עוד ועוד חלפני דולרים חרדיים.

באחד הימים שלח אותי הרבי אל מרן בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל לשאול אותו דהנה מצינו ש'מוסר' ממונן של ישראל יש לו דין רודף ועל כן הותרו חייו למיתתו (עיין רמב"ם פ"ח מהל' חובל ומזיק ה"ט) והריהו מאלו שנאמר עליהם 'מורידין ולא מעלין'. אמנם זה נאמר רק במי שמוסר יהודי לרשויות עכו"ם, אך לא במי שמלשין לרשויות ישראל.

"השאלה היא" ביקש הרבי לשאול את ה'שבט הלוי', "יהודי המוסר ממונן של ישראל לרשויות במדינת ישראל, האם אפשר לפעול על ידי תפילות שיקבל את עונשו בידי שמים ויפסיק למסור יהודים".

הרבי ה'ברכת משה' מלעלוב זי"ע, סיפר ששמע על כך שבוטל החוק שאסר על סחר בדולרים ובמטבע חוץ, היה זה כשהגיע בנו האדמו"ר רבי אלתר זצ"ל, לשהות אצלו בשבת בעת שהתגורר בעיה"ק טבריה, והבשורה התקבלה אצלו ברגשות מעורבים, שכן מצד אחד שמח מאוד שבכך הוסר האיום על יהודים כשרים שעסקו בסחר זה לפרנסתם, ומאידך היה זה לאחר שכבר קיבל שבת, והיצר על כך שנכנסה במוחו מחשבה על ענייני כספים, בעצם יום השבת.

בהקשר זה מביא הסופר הנכבד הרב שמעון טיקוצקי הי"ו, מה ששמע מפיו של הרה"ח ר' שמחה קרקובסקי שליט"א, נאמנם של אדמו"ר ר' בית לעלוב.

"בתקופה בה נאסר חוקית לסחר ולפרוט דולרים", מספר ר' שמחה, "היו הרבה יהודים חרדים שהתפרנסו מסחר וחלפנות ב'שוק השחור'. כמובן שרשויות המדינה ניסו לעלות עליהם ללא הרף, אך היה שוטר מסוים שנודע לשמצה ברדיפתו את חלפני הדולרים החרדים במיוחד, הוא ירד לחייהם ממש באופן נורא, והשליך לבית הכלא לא מעט יהודים שומרי תורה ומצוות שהתפרנסו מזה.

אירע פעם שיהודי מבאי בית מדרשו של הרבי נלקח לבית האסורים עקב סחר במטבע חוץ, אותו יהודי הצליח להתקשר מהכלא אל הרבי ה'ברכת משה' זי"ע ושפך לפניו את מר ליבו.

רבינו בגודל ה'אהבת ישראל' שפיעמה בו לקח את כאבו של היהודי לעומק ליבו ככאבו האיש. זכורני, באותו היום לאחר ששוחח רבינו עם אותו יהודי, פנה בכאב לכמה מבני הבית ששוחחו ביניהם כרגיל ואולי אף השמיעו קול שחוק, ואמר להם: "וכי לא שמעתם שיהודי יושב בכלא וסובל, איך שייך להמשיך ולהתהלך בשוויון נפש כשיהודי יושב בכלא".

ואכן הרבי לא נח ולא שקט, הוא החל לפעול ולעשות כל שבידו לחלץ את היהודי ממעצר, לאחר מאמצים הצליח לברר מיהו השופט שאמור לדון ב'הארכת מעצר' אם לשחרר את היהודי הנ"ל או להותירו במעצר.

הרבי פנה אז אל ר' אליעזר לנדא ז"ל שהיה לו קשר עם אותו שופט וביקש ממנו לסייע לו בעניין.

כאשר הגיע חודש אלול. מן היום הראשון של הזמן, החל מנקר את גידונו בשאגותיו הפולחות לבבות: 'ראש השנה מתקרב, אָט גייט משפט'. הוא הצליח לסחוף באישו היוקדת בחורים צעירים ועליזים הפטורים מעול דאגות, ולהחדיר עד לשד עצמותיהם את הפחד הנורא מן המשפט העליון

ה'אלול' הישיבתי של המשגיח הנערץ של ישיבת 'קול תורה' הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל

וכבר בפתיחה זו בכל שיחה ושיחה, היה בכדי להרטיט את ליבות השומעים, ולהעמיס בהם רגשות של היטהרות והזדככות לקראת ימי הדין, כל אחד לפום דרגתו והשגתו.

שינוי שהוסיף נופך לאווירת הרצינות וכובד-הראש באלול היה אמירת 'ועדים' במוסר לכלל בני הישיבה. בשונה משאר ימות השנה בהם רבי גדליה היה אומר 'ועדים' רק לבני שיעור ג', באלול הוא אמר 'ועדים' לכל השיעורים. לאחר תפילת מעריב הוא היה פונה לחדרו שם המתין עד לאחר שהבחורים יסיימו לאכול ארוחת ערב, ובכל יום, מלבד יום שלישי - היום הקבוע של השיחה, התאספו כל פעם בני שיעור אחר בחדר שיעורים, לשמוע ועד מוסרי מפיו. אגב, היו קוראים לו לבוא מחדרו רק לאחר שכל הבחורים כבר ישבו במקומותיהם, כי מאד חרה לו שבחורים מאחרים להיכנס ל'ועד'. ה'ועדים' באלול היו אמנם קצרים יותר מבחינת הזמן מהרגיל באמצע השנה, אבל היו מיוחדים באיכות. הדברים היו נוקבים ותובעים, והקיצו את השומעים מתרדמת הזמן.

מהלך של עבודה

כדרכו של רבי גדליה בשאר ימות השנה, כך גם שיחותיו בחודש אלול לא נשאו אופי של דרשות מגידים. הוא לא בא לעורר את רגשות השומעים בניגון רוטט, באמרות שפר, בסיפורים מלהיבים, ולא ביקש לנגן על מיתרי ליבם בדרך של איומים והפחדות. רבי גדליה עמל לכבוש את שכלם. הוא היה מעמיד על קומתן סוגיות והדרכות

אם במשך כל ימות השנה שפעת אורו ומוסרו של רבי גדליה ניכרת ובולטת היתה בהנהגתם ובהליכותיהם של בני הישיבה, עיצבה את אישיותם ובנתה את שיעור קומתם, על אחת כמה וכמה היה כך בימי הרחמים והסליחות ובימים הנוראים. אז היה רבי גדליה שואב אותם אל האטמוספירה האלולית המחשמלת שיצר במו ידיו בישיבה ומנשאם אל-על.

אירת פסגות מעין זו שאפפה בחודש אלול את היכלי הישיבות הקדושות בדורות קודמים לנוכח 'קול הקורא קדוש אלול'. ורישומי תקופה זו בצילו ובמחיצתו ננעצו במעמקי ליבם של תלמידי הישיבה לדורותיה.

בשיחותיו התובעניות ובמושכלות מוסרו הנוקבות, הצית רבי גדליה בקרב שומעי לקחו את להט אש האלול, החדיר בהם את אימת הדין וחומר המשפט. אך בעיקר עורר בהם רצון, שאיפה וכמיהה להכשרה, התחזקות והתעצמות בכל עוז בכל תחומי העבודה: עמל התורה, עבודת התפילה, תיקון המידות, יראה ומוסר, כהכנה רבתית לקראת הימים הנוראים המשמשים ובאים.

מאז נשמעה יבבתו הראשונה של השופר בראש חודש אלול, וככל שנקפו הימים לקראת ראש השנה, היה רבי גדליה מרבה את התכונה, חרדת הדין והדריכות בקרב בני הישיבה. כל שבוע הוא היה פותח את השיחה בקול הומה עם מנין הימים שכבר חלפו בחודש אלול, ומנין הימים שנותרו עדיין עד ראש השנה, ממש כפי שסופרים בספירת העומר: "אנחנו כבר עומדים בעיצומם של ימי האלול". "כבר עברו עשרה ימים בתוך אלול ומתקרב יום הדין". "כבר עברו שבועיים בחודש אלול, יום הדין מתקרב". "במוצאי שבת כבר אומרים סליחות". "אור האלול כבר הולך". "כלל ישראל מאבד את המנוחה לקראת יום הדין".

ועדים לכולם

וכדרכו היה ממשיך מיד בתביעה רמה לתת לזה ביטוי מעשי בחיי היום יום: "עם התקרב ימי הדין צריך היחיד, המבין, לחשוב עם עצמו חשבונו, כמה הוא בא לקראת הימים האלו, במה התחזק? האם החיזוק שלו מסתכם רק בזה שאומר 'לדוד ד' אורי וישעי' בסוף התפילה, ושאר ההנהגה היא בשגרת האחרים, 'כמו כולם'?! או שאכן יש כאן חיזוק מהותי. יש 'בסיס' ו'מעמד' של התייבבות על דרך טוב?"...

של הזמן, החל מנקר את גידו בשאגותיו הפולחות לבבות: 'ראש השנה מתקרב, אָט גייט משפט'. הוא הצליח לסחוף באישו היוקדת בחורים צעירים ועלזים הפטורים מעול דאגות, ולהחדיר עד לשד עצמותיהם את הפחד הנורא מן המשפט העליון. אימת הדין היתה כובשת את הכל.

"הוא נטע בלבנו עוד פחד נורא, שמא ראש-השנה יגיע ואנחנו נצנח לתוכו בלי הכנה מספקת ולא נתעורר מבעוד מועד משינת הבלי הזמן. הוא כל כך הצליח, עד כי פעם, במהלך החורף של השנה הראשונה, בישיבה גדולה 'קול תורה', התעוררתי כולי מסויט מחלום בלהות, שבו כבר הגיע ראש-השנה והנה עומדים אנו למשפט, ואני כלל לא מוכן. רק לאחר דקה נזכרתי: בחודש טבת אנו עומדים, יש לנו עוד שמונה חודשים שלמים להתכונן לראש השנה, ורווח לי.

"אלול של רבי גדליה היה מערכה בנויה לתלפיות של הכנה למשפט. מיום שלישי לזמן רעוא דרעווין לאחר סעודה שלישית, כאשר הכל עוברים מחדר האוכל אל היכל הישיבה, משמוע'ס אחד למשנהו, הוא רומם אותנו עוד טפח. 'התקרבנו לראש השנה בעוד שלושה ימים', פתח את השיחה בחיכוך הנלבב, כשההמשך ברור מאליו. המסר הסמוי ולעיתים אף הגלוי, 'מה קורה אתכם, האם התעליתם?'

"לא היה גורם מעורר ומחייב יותר משאלותיו הנוקבות של רבי גדליה, מזעקתו המפלחת לבבות, 'שלושה ספרים נפתחים', והנה אתה רואה לנגד עיניך חי וברור ומוחשי, מול העיניים, את מהלך המשפט כולו ואת הספרים הנפתחים.

"איבוד ההרגשים היה בעיניו האסון הנורא ביותר. הוא היה זועק: 'יכול בחור ישיבה להסתובב בישיבה לפני יום הדין כשהוא בבחינת סוס. לבו נטול הרגשים, אטום וסתום'. לעיתים השתמש בדוגמאות קיצוניות כדי לעורר אותנו ואת ההרגשים שלנו.

יש 'עובדים'?

"סיפר לי אחי, רבי צבי וינשטוק, האח הגדול שסלל עבור כל בני המשפחה את הדרך לישיבת 'קול תורה': כי בימי נעוריו, לקראת ראש השנה הוא ניגש אל המשגיח וביקש ממנו רשות להיעדר מהישיבה בימי החג כדי להתפלל יחד עם הרבי, הוא האדמו"ר הרב הקדוש רבי משה מרדכי מלעלוב זצ"ל.

"המשגיח ידע כי תלמידו בא מבית חסידי, הן הוא עצמו בא מבית כזה, אבל הוא היה מזועזע בעליל מן המחשבה על תפילה בראש השנה לא בהיכל הישיבה. 'האם יש שם 'עובדים' בין המתפללים?' - בירר בדאגה, וכשנענה כי נמצא שם העובד הגדול ביותר, הרבי עצמו, ואיתו עוד כמה יהודים חסידיים מופלגים מן השורה הראשונה, נרגע. העיקר שתלמידו לא יתפלל רק עם אנשים שלא עוררו את לבם כיאות לקראת התפילות הנשגבות.

"עשרות שנים חלפו מאז, ומדי שנה, כאשר מתקרב ראש חודש אלול, נזכר אני בשיחותיו הסוערות של רבי גדליה. כן, הן חסרות לי מדי שנה. אך זעקתו הנצחית 'אָט גייט משפט', שאותה התרה מלב אוהב ודואג, על המשפט המתקרב, מוסיפה ומהדהדת באוזנינו כל שנה ושנה מחדש".

בדרכי עבודת ד', בהן הקיף את מהות עבודת האדם ועבודת הימים, והציב יסודות מחשבה ודעת בנויים קומה אחר קומה, בשכל בריא ובהגיון צרוף. מתוכן עלו והזדקרו מסקנות נוקבות, שהפכו לגורמים מחייבים ותובעים, מצד הכרת האמת הזועקת מהם, ומתוך ההבנה העמוקה הזאת הם השפיעו אף על פְּלִי הרגש. קשה היה להישאר אדישים ושווי-נפש מול תביעות ומסקנות כה נוראות ונוקבות.

השיחות נמסרו במהלך מסויים מראש חודש אלול ועד מוצאי יום הכיפורים, כפי שיפורט בהרחבה בהמשך. לא הרי עבודת תחילת חודש אלול, לעבודת סוף החודש, ולא הרי עבודת ראש-השנה כעבודת עשרת ימי תשובה ויום-הכיפורים. היה זה מהלך מסודר, עקבי, בנוי של עבודה. כל עת לפי עניינו ומהותו. מהלך שניתב את הנפש אל סולם העליה והעבודה בזה יום הדין בצורה מבוקרת ובטוחה.

לכן, כאשר שנה אחת בחודש אלול, הזמינה הנהלת הישיבה דרשן נודע לשאת מדברותיו לזכרו של אחד מבעלי המוסר שנפטר בחודש זה, לא היתה דעתו של רבי גדליה נוחה מכך. הוא התבטא אז במורת רוח באוזני המארגנים: "אני לא אומר לא, אבל אין זה לרוחי ולרצוני".

הוא טען, כי למרות שודאי דבריו של אותו דרשן יוצאים מלב טהור וספוגים בצדקות ויראת-שמים, אך הם אינם עולים בקנה אחד עם מהלך שיחותיו. בעוד שיחותיו בנויות במהלך מסודר של עבודה, מחושב ומותאם מדריגה אחר מדריגה מתחילת אלול ועד יום הכיפורים. אותו דרשן מדבר יותר באופן כללי, בהתלהבות, בהסתערות, עם מעוף דמיוני, באופן שאמנם כובש את השומעים, אך כשפג הרגש שוב לא נותר בידיהם מאומה.

הגדיר זאת אחד התלמידים בשפתו: "אמנם שניהם הצליחו להצית אש בלבבות, אך בעוד אשו של רבי גדליה היתה אש של גחלים, הרי שאשו של אותו דרשן היתה אש של קוצים. בקוצים נדלקת מיד שלהבת גדולה, אבל היא גם נכבית מהר, כי אין לה בית אחיזה. לעומתה, אש של גחלים, בתחילה הגחלים עמומות, לוקח זמן להבעיר אותן, וגם אינן מתפשטות לממדי ענק, אך לאש כזאת בית אחיזה, והבערה מחזיקה זמן רב".

"האָט גייט משפט"

תלמיד 'קול תורה', הסופר רבי יאיר וינשטוק, במאמר מיוחד שכתב לאחר הסתלקותו של רבי גדליה, מפליג בערגה אל אותם חודשי אלול מרוממים בצילו ובהשראתו:

"פטירתו של המשגיח זצ"ל בצום גדליה השנה, החזירה אותי בבת אחת לימי עלומי, ואני נער צעיר החובש את ספסלי ישיבת 'קול תורה' בשכונת בית וגן הירושלמית. עשרות שנים כבר חלפו מאז, אבל השאגה שלו פולחת הלבבות, 'אָט גייט משפט' [הנה הולך ומתקרב המשפט], עדיין מהדהדת באוזני, כאילו רק היום שמעתי, ודמותו עומדת חיה לנגד עיני.

"כל ימות השנה היה רבי גדליה חי בהיכלות של רוממות ואצילות, על אחת כמה וכמה כאשר הגיע חודש אלול. מן היום הראשון

אלול במחיצתו של רבי גדליה

אם אתה פונה אל הקדוש ברוך הוא ומכיר במלכותו, אזי מיד צצה ומתעוררת השאלה, או נכון יותר התביעה - היכן היית עד עכשיו? היכן היית כל האלול?...
"רבי גדליה פילח את חלל החדר בשאגתו האדירה: 'עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי?!'..."
"האם מישוהו מאיתנו רוצה שהקדוש ברוך הוא יאמר לו טענה כזאת חס ושלום? הרי אין מה לענות על טענה כזו?!..." דבריו לפתו את ליבנו, ועשו עלינו רושם עצום.

מפצחים גרעינים?

"רבי גדליה תבע מאיתנו שנחיה באלול במצב גבוה ומרומם יותר משאר ימות השנה. 'שנחיה חיים שלא על דרך השגרה והמלומדה' - כלשוננו, והוא אכן הצליח להשפיע עלינו השפעה מרובה.
"אני נזכר באנקדוטה מעניינת, שולית אמנם, אבל מבטאת את האווירה שהוא הצליח להחדיר בקרב בני הישיבה: בעודנו בחורים צעירים, בני שיעור א' בישיבה-קטנה, בשבת לפני ראש-השנה עמדנו כמה בחורים במרפסת של הישיבה ופיצחנו גרעינים, מבלי הרבה מחשבה ושימת-לב על מעשינו.
"לפתע ניגש אלינו בחור חשוב משיעור ה' בישיבה, היה זה רבי שלמה ברויאר, לימים חתנו של רבי גדליה, ומשגיח בישיבת 'בית מתתיהו'. הוא אמר לנו בקול תוהה: 'אנחנו עומדים בשבת לפני ראש השנה וכך מפצחים גרעינים?!'..." היה די במילותיו הספורות כדי שכולנו נזרוק את הגרעינים מידינו ללא שהות וניכנס פנימה.
"האווירה שהיתה בישיבה באלול, תבעה רצינות, תבעה רוממות, תבעה לברוח מכל פעולה שך קלות-דעת. לאחר שאותו בחור חשוב העיר את תשומת ליבנו לכך אכן חשנו אז ס'איז פאסט נישט [שאינן זה מתאים]. אין צריך לומר, שהיה זה מכח חינוכו של רבי גדליה."
(רבי גדליה - הרב בנימין גינזבורג)

בשיחה מאלפת, עתירת זיכרונות, אשר קיימנו עם אחד מחשובי התלמידים, רבי מנחם דויטש, ר"מ בישיבת 'באר התורה', אודות שנות לימודו ב'קול תורה' וחינוכו על ברכי המשגיח, הוא ייחד את דיבורו על ימי הרחמים והסליחות בהשראתו ובמחיצתו. הרי תיאורו המורחב והמפורט לפנינו:

"את האווירה שיצר רבי גדליה בישיבה באלול אפשר היה לחתוך בסכין. היא היתה סמיכה וכמעט ניתנת למישוש. זה היה דבר שיש בו ממש. רבי גדליה בכוחו הגדול הצליח להחדיר בנו את אימת הדין, להגביה אותנו, ולרומם את מחשבת המוסר שלנו בצורה פלאית. זה היה מדהים לראות איך בחורים צעירים מסתובבים עם מחשבות כה גבוהות במוסר, עם שאיפות ורצונות לשיפור והתעלות, ועם תחושה כה עילאית של קירבת אלוהים. אני זוכר מידי שנה לאחר יום כיפור היתה לרבים מאיתנו הרגשה של כעין נפילה כזאת, נחיתה מהר גבוה אל תהום עמוקה. מעולם רוחני כה גבוה, טמיר ונאצל של אלול, אל עולם החולין, שגרת היום יום.
"למרות שכבר חלפו למעלה מחמישים שנה, עדיין חקוק בליבי תוכן דבריו של רבי גדליה שדיבר ב'ועד' הראשון באלול בתחילת דרכי בישיבה.

"הוא רצה אז להלהיב את רוחנו להתחיל בהכנה ועבודה כבר בתחילת חודש אלול, ולא להיות מהמאחרים המתעוררים בערב ראש השנה, וכה אמר: אתם תגיעו לראש השנה, ותעמדו בתפילה לפני הקדוש ברוך הוא, ותאמרו לפניו 'המלך הקדוש'. מה הוא יענה לכם? הוא יטען לכם את הטענה הנוראה שהשמייע אספסינוס קיסר רומי באוזני רבן יוחנן בן זכאי (גיטין נו, א), כאשר יצא אליו במסירות נפש למען העם היושב ברעב, ופתח ואמר לו: 'שלמא עליך מלכא!', השיבו הקיסר: 'אי מלכא אנא, עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי?'. [אם כדברך שאני מלך, מדוע לא באת אלי עד היום?!]. כלומר:

המשך מעמוד 4 | כ"ק מרן אדמו"ר ה'ברכת משה' מלעלוב זצ"ל

'שניים מקרא ואחד תרגום' עבר לי במחשבה עניין החובות הרובצים עליי, ובכן, אם דבר זה מטריד את מחשבתי ומפריע לי גם בשבת קודש - הרי שאיני יכול לשאת זאת יותר, מבקש אני שתעזרו לי להסיר ממני עול זה..."
ואכן מיד נכנסנו בעבי הקורה יחד עם ידידי הרה"ח ר' יום טוב קראסניאנסקי שליט"א, ופעלנו להשיג את הסכום ולהסיר את עול החובות מעל רבינו.
אגב, יש לציין את הנהגתו של הרבי להסיר ולסלק בערב שבת כל חפץ של מוקצה מחדרו, שלא יראה לנגד עיניו ביום השבת קודש שום דבר חולין, כסף או סיגירות וכדו'.
היה זה תפקידי הקבוע לעשות מדי ערש"ק מעין 'בדיקת חמץ' בחדרו של רבינו, לוודא שלא יראה ולא ימצא בו שום חפץ מוקצה במקום הנראה לעין, מהארונות והמדפים וגם מהמגירות שהיה משתמש בהם בשבת.
(אהל מועד - במדבר תשפ"ג)

מילאתי את שליחותו של רבינו ושטחתי את השאלה בפני השבט הלוי, לא אשכח איך השבט הלוי החל לדון בכובד ראש עצום וביראה גדולה בשאלה זו, שכן הוא ידע שכוח תפילתו של הרבי משדד מערכות הטבע וראה בכך שאלה של דיני נפשות ממש, ולבסוף מגודל יראתו השתמט מלהכריע בזה.
לאור כל זה ניתן להבין אפוא את גודל שמחתו של הרבי לנוכח הבשורה הטובה שהסחר בדולרים הותר לפי החוק ויהודים רבים יראים ושלמים, יוכלו כעת להתפרנס ללא חשש ודאגה.

'בדיקת חמץ' בערב שבת

ומעניין לעניין, עד כמה כאב לרבי כאשר מחשבת חול חלפה במחשבתו ביום השבת, בשנת תשל"ט קרא לי הרבי למחרת השבת בביתו ברח' צפניה בירושלים, היה זה בתקופה בה השתרגו על כתפיו חובות גדולים בסך כמאה אלף דולר, עקב ענייני צדקה שנטל על עצמו. ואמר לי כך: "בשבת האחרונה, באמצע 'העברת הסדרה' -

אמר רבי חיים, אם כבר יש לך מושגים למה אתה לא מבקש כבר להיות כמו החפץ חיים?... אמר לו רבי אליהו מן שעמד בסמוך - תפסת מרובה לא תפסת... אמר רבי חיים - טוב, אז כמו החזון אי"ש!...

המשגיח דישיבת 'ארחות תורה' הגה"צ רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א, בנועם אמרים על מיצוי הכוחות וניצול הקושי להתעלות בעבודת ה'

"וּנְתַנּוּ ה' אֱלֹקֶיךָ בְּיָדְךָ" (דברים כ"א, י')

ציצית שלעתיד לבא על כל כנף יהיו שבע מאות עבדים, נמצא שעל כל טלית קטן יהיו אלפיים ושמונה מאות עבדים! לא ברור מה אפשר לעשות עם כ"כ הרבה... [הגר"פ שיינברג זצ"ל שהיו לו כ"כ הרבה טלית קטן - בטח יהיה לו 'בית עבדים'...] ולמה זכה יפת?... לקבורה. במלחמת גוג ומגוג - יקברו אותך, ולמה, כי פחות התאמצת! כל טיפה של מאמץ מביאה לשכר הרבה יותר גדול. ואמרו עוד (חגיגה ט, ב) על הפסוק ושבתי וראיתי בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו - אינו דומה ששונה פרקו מאה פעמים למאה פעמים ואחד, ופרש"י אע"פ ששניהם צדיקים לא עבדוהו בשווה שזה עבדו יותר. ע"כ. ובזה לבד יהיה כל כך ניכר ההבדל כמו בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו, כל טיפה נוספת של מאמץ זה כבר עולם אחר.

להיבנות מהקושי

שרה אמרה לאברהם שיקח את הגר לאשה, "אולי אֶבְנֶה מִמֶּנָּה" - ופרש"י, בזכות שאכניס צרתי לתוך ביתי. אומר ראש הישיבה - "והנה יש בזה זכות יותר גדולה מדברים אחרים, כיון שזה שבירת המדות באופן מופלא, ובפרט משום שהכניסה את שפחתה להיות צרתה, שזה נסיון הרבה יותר קשה". הגר הופכת להיות צרה, שרה שברה את כל המידות, מזה אפשר להיבנות!!! רחל גם היא שברה את מדותיה, ומסרה את הסימנים לאחותה - וזכתה ונבנתה, וזיכור אלוקים את רחל ויפתח את רחמה, ופרש"י

אצל מרן ראש הישיבה (רבינו הגראי"ל שטיינמן) זיע"א ידוע שעשה הכל לכבוד שמים למען יתרבה כבוד שמים. הוא עשה עסקאות של יששכר וזבולון עם העולם הבא שלו!!! הוא נתן חלקים מהעולם הבא שלו תמורת כסף - שילך כולו לעולם הישיבות. פעם אחת דיברתי על זה עם אביו של מורנו הרב אודסר, שהוא הביא את אחד מהגבירים הגדולים שהיה תורם לרה"י, ודיברנו על זה בחדרו קצת בקול. ראש הישיבה שמע, הוא הסתכל עלינו ואמר, "למה אתם מדברים על זה?... אני כל כך מתבייש בזה... אין לי ברירה אז אני עושה את זה...".

הראש ישיבה היה מוכן למכור גן עדן שלו העיקר שלבני ישיבות יהיה מה לאכול...! הוא היה מחלק כספים בלי סוף - מהגן עדן שלו!!! הוא היה עושה שותפות... להגיע לשפיץ - - - גם את הגן עדן שלי אני מוכן למכור, העיקר שיתרבה כבוד שמים.

ככל שקשה יותר, כך זוכים יותר!...

כעת צריך לדעת: ככה זה לאורך כל הדרך, עמל, עמל, עמל וקושי - רק עם זה זוכים. אמר מרן הרה"י [באילת השחר - וירא], כתוב בחז"ל (ב"מ פו, ב) שכל דבר שאברהם אבינו עשה בעצמו, שילם הקב"ה לבניו בעצמו. ומים שהוא נתן ע"י שליח, שאמר "יוקח נא" - שלם לבניו ע"י שליח, שנאמר וירם משה את ידו ויך את הסלע. ומה נגרם מזה?... כל מי מריבה. ואם לא היו מי מריבה - משה ואהרן היו נכנסים לארץ, ולא היו גולים ולא היו צרות...

ולמה באמת אברהם אבינו אמר ששליח יעשה זאת?... מסביר ראש הישיבה, כי זה לא היה חלק מן ההכנסת אורחים, שהרי מה שהוא רצה שהם ירחצו רגליהם זה כי היה סבור שהם ערביים שמשתחוים לאבק רגליהם כדפרש"י, והקפיד שלא להכניס עבודה זרה לביתו. אז א"כ הוא לא התכוון לרע - חלילה, אז מה היתה התביעה עליו?... זה לא תביעה... אלא ללא עמל - אין את אותם זכויות. דבר שבא על ידי עמל - שכרו עשרת מונים מדבר שבא ללא עמל.

חז"ל אומרים על שם ויפת שכיסו את אביהם, ושם - נתאמץ יותר במצוה, ומה ההבדל בשכר?... שם זכה לציצית, שחז"ל אומרים על

פעם אחת החזון אי"ש ישב ולמד, ולפתע שמעו קול נפילה מחדרו. מיהרו לחדר וראו את החזון אי"ש שרוע על הרצפה...

רבי חיים צחק, מה יעזור שתתן לי, אני לא יודע מה עושים עם זה...
תן את זה להרב מן, הוא יודע מה לעשות עם זה...
ואח"כ אמר רבי חיים, אם כבר יש לך מושגים לבקש עשירות בשביל
להיות מחזיק תורה גדול, אז למה אתה לא מבקש כבר להיות כמו
החפץ חיים? אמר לו רבי אליהו מן שעמד בסמוך - תפסת מרובה
לא תפסת... אמר ר' חיים - טוב, אז כמו החזון אי"ש...! [החפץ חיים
זה דור אחר, החזון אי"ש זה כבר הדור שלנו...!]
ומוסיף הרב מן, שכמה פעמים רבי חיים אמר לו, שהשאיפה של
בחור בדור שלנו שצריכה להיות היא - להיות כמו החזון אי"ש! ואין
מי שמבין יותר טוב מה זה חזון אי"ש - כמו רבי חיים קנייבסקי.

מה זה 'להיות חזון אי"ש'?

הבה ונחשוב לרגע: מה זה באמת להיות כמו החזון אי"ש? ישנה
הגדרה מאד מעניינת של הגאון רבי דב לנדו שליט"א: הוא אמר
את זה גם על רבי חיים מבריסק, אבל על החזון אי"ש הוא אמר את זה
בהיכרות אישית: רבי חיים מבריסק - יש תמונה שלו, ובתמונה הוא
נראה זקן כמו יהודי בן תשעים. אבל רבי חיים בריסקער נפטר די
צעיר... בגיל שישים וחמש (!) רק כיון שהעמל שלו היה כ"כ גדול,
והוא מיצה את כל כחותיו, הוא היה נראה באמת זקן.

החזון אי"ש - אמר רבי דב לנדו - הא היה אדם שמיצה את הכחות
שלו עד תום!

ידוע הסיפור שסיפר הג"ר שמריהו גריינימן, שפעם אחת החזון אי"ש
ישב ולמד, ולפתע שמעו קול נפילה מחדרו. מיהרו לחדר וראו את החזון
אי"ש שרוע על הרצפה. נבהלו ושאלו אותו אם לקרוא לרופא. אמר החזון
אי"ש - זה לא כלום פשוט טעיתי בשיקול הדעת... תמיד אני לומד עד
שנשאר לי כח רק בשביל להגיע עד המיטה. היום טעיתי בשיעור הזמן
הזה... חשבתי שיש לי יותר כח ולא היה לי, אז נפלת... לא קרה כלום...
הגאון ר' גדליה נדל אמר, למה פעם היו יותר למדנים מהיום? לא רק
בגלל שפעם למדו יותר שעות - אלא בגלל שפעם למדו עם ריכוז
של מאה אחוז רק בלימוד! היום רק קצת אחוזים בלימוד, וכל השאר
- חושבים על הרבה דברים נוספים... תנצל את הכוחות - עד תום,
זה חזון אי"ש ולזה צריכים לשאוף! וכל אחד שינצל עד תום - יגיע
הרבה... גדולי הדור זה כלל ישראל!

(גיליון 'ארחות חיים' וירא תשפ"ג)

זכר סימנים שמסרה לאחותה. כמה שיותר קשה - ככה זוכים יותר.
אצלנו, כל חתיכת נסיון וכל חתיכת קושי - מיד מתמרמרים, ולא
מבינים שכך הקב"ה נותן לזכות, והוא קרש קפיצה בבת אחת
לעולם הרבה יותר רוחני! כל הנסיונות שהיו לאברהם אבינו, זה
המעמיד והמקיים את עם ישראל, שמאז ועד היום, 'ועקידת יצחק'
לזרעו ברחמים תזכור...

כל הראש השנה שלנו נשען על עקידה אחת. וכך זה בכל הנסיונות.
כל כמה שיותר קשה - זה משפיע לו ולזרעו לדורות!

מה יקרה אם תהיה מלאך???

היום זה יום הארצייט של מרן החזון אי"ש, ומחר הארצייט של
מרן הרב שך. ועל שניהם מספרים הרבה על הקשיים הגדולים שהיו
לשניהם, החזון אי"ש אף כותב באגרותיו, 'ולא זכיתי לשום עונג
מתענוגי החיים, זולתי חולי הגוף ושבירתו'.

מרן הרב שך אמר פעם (להרב שלמה לורנץ) לא היה לי רגע טוב
בחיים, אבל אין אדם מאושר יותר ממני...

ושאלנו פעם את מרן רבי ניסים קרליץ זצ"ל, האם הם נהיו גדולים
למרות הקשיים, או בגלל הקשיים? אמר לנו רבי ניסים, פשיטא
שבגלל זה.

סיפר לי יהודי בשבת האחרונה, שהוא היה בבית מרן ראש הישיבה,
והגיע לשם אברך וסיפר לראש הישיבה את צרותיו. יש לו מכון של
הוצאת ספרים לאור, ובא אחר והשיג את גבולו, וזה נוצר מחלוקת
גדולה... הוא לא יודע מה לעשות...

אמר לו ראש הישיבה - תוותר!

אמר לו, אבל הרב, זו הפרנסה שלי!

מה אתה עושה כל היום? שאל הרה"י. אני לומד! וזו פרנסתי.

תוותר. השיב הרה"י. קפץ האברך, מה הראש ישיבה חושב, שאני
מלאך?! אמר לו הרה"י, מה יהיה אם תהיה מלאך... מה יקרה...?

להיות 'רייכמן'

אבל בואו ונשאל את עצמנו, האם בשביל לוותר צריך להיות מלאך?...
אצלנו כל קושי - אנחנו מיד מנסים לברוח, זה לא בשבילי... למה...?
בא נתמודד! נקבל ע"ז שכר גדול! פה הרווחים הגדולים!

הגויים רצו גם לקבל את התורה, אלא הם שאלו מה כתיב בה? ואמרו
להם דברים שיהיה להם קשה, אז הם אמרו - לא! חד משמעית...
והיהודים מה אמרו?... נעשה ונשמע! אם יהיה לנו קשה - נתמודד!
תהיה סייעתא דשמיא! ואדרבה, הקושי בונה! ולכן זכו לנצח נצחים.
השאיפה שצריכה להיות לכל בחור... בתחילת השבוע נפגשתי עם
הגאון ר' אליהו מן, ובקשתי ממנו לספר לי סיפור מעניין על מרן רבי
חיים קנייבסקי. ואמר לי - בא תשמע: בא יהודי לרבי חיים ואמר לו,
אני רוצה להיות ה'רייכמן' של הדור הזה. שאל אותו ר' חיים, מה
זה 'רייכמן' של הדור הזה?... אמר לו היהודי, רייכמן - נתן לרב שך
פינקס צ'קים שרק חתום למטה, ואמר לו - נתן את זה למי שאתה
רוצה, וכמה שאתה רוצה... גם אני רוצה - אמר היהודי - שיהיה לי
הרבה כסף, ואני אוכל לעשות את זה עם הרב...

בעיצומה של שמחת הנישואין שלי, כאשר החלו הריקודים, נפתח מעגל גדול באמצע האולם שהורכב מגדולי התורה וארזי הלבנון. ממש רטט אחז בגופי להיות חלק מהמעגל המקודש הזה

הגאון הגדול רבי יצחק קולדצקי שליט"א, על זיו פניהם של צדיקי הדורות, והשפעתו על הסובבים

"פי יקח איש אשה חדשה" (דברים כ"ד, ה')

התלמידים לראות לראשונה דמות של צדיק נשגב, תלמיד-חכם מופלג, שבלי אומר ובלי דברים השפיע יראת-שמים על התלמידים; עצם צורתו עוררה ליראת-שמים. האטמוספירה שמסביב לצדיק חולקת מקום לעצמה.

"ונתת מהודך עליו"

בתורה ובדברי חז"ל מוצאים אנו במקומות נוספים, אנשי מעלה מיוחדים, שזכו לזיו פנים, מין אור מיוחד מפניהם, אשר גם סביבתם הרגישה בכך:

משה רבינו הצטווה "ונתת מהודך" על יהושע (במדבר כו, ב). וברש"י: "הודך - זה קירון של עור הפנים". עליו היה להעביר ליהושע תלמידו מיופיו ומעלתו הפנימית.

הגמרא במסכת בבא מציעא (פד.) אומרת שלרבי יוחנן היתה הדרת פנים. זהו יופי פנימי נפלא המשתקף בפנים.

בגמרא בסנהדרין (לא:) מסופר: "שלחו למר עוקבא, דזיו ליה כבר בתיא"; כלומר, כמשה רבינו. ופירש רש"י שם: דזיו ליה - על שם שהוא חכם, וכתב 'חכמת אדם תאיר פניו'. ומצאתי בספר הגדה, שהיה מר עוקבא בעל תשובה, שנתן עינו באשה אחת והעלה לבו טינה ונפל בחולי, ואשת איש היתה. לימים נצרכה ללוות ממנו ומתוך דוחקה נתרצית לו, וכבש את יצרו ופטרה לשלום ונתרפא. וכשהיה יוצא לשוק היה נר דלוק בראשו מן השמים".

הרי שעל ידי עמל התורה וכבישת היצר זוכים להוד. מעין דמעין קרני ההוד שזכה להן משה רבינו.

בעצרת תפילה שנערכה לרפואתו של אחד מגדולי הדור, שמעתי ממורנו המשגיח רבי דן סגל שליט"א שדקדק בנוסח שאנחנו אומרים ב'הי רצון' לאחר קריאת התורה: "לקיים בנו חכמי ישראל הם ונשיהם ובניהם ובנותיהם". מדוע להזכיר 'הם', כשהכוונה אל חכמי ישראל, לאחר שכבר אמרו 'לקיים בנו חכמי ישראל'? והסביר רבי דן, כי כאשר מתפללים על חכמי ישראל יש להתפלל על שני החלקים השונים; הראשון זה עלינו, על כלל ישראל, שמושפע מהם, והחלק השני זה עליהם עצמם, שהיו בריאים וקיימים, ועל נשיהם ובניהם. וזהו דיוק הלשון "לקיים בנו חכמי ישראל". בתחילה זו בקשה בשבילנו, שהחכמים יתקיימו עבורנו, כדי שיוכלו להשפיע עלינו מהודם, זיום והדרם, ורק לאחר-מכן מבקשים עליהם עצמם, ועל נשיהם ובניהם.

קדושתו של רבי איציק'ל

אחד מחשובי תלמידי ה'חפץ חיים', היה רבי חיים יצחק חייקין זצ"ל. הוא שימש כראש ישיבה בעיר עקס-לע-בען בהרי צרפת. הוא היה יהודי גאון וצדיק שדבוק היה בקדוש ברוך הוא, והוטבעה בו ההשפעה הגדולה של רבו, ומכוחה העמיד תלמידים למאות ואלפים עשרות בשנים. יהדות צרפת וסביבותיה חייבת לו ולעמיתו הגאון והצדיק רבי גרשון ליבמן זצ"ל את המהפכה הרוחנית הגדולה בתחומה לאחר מלחמת העולם השנייה.

בנו סיפר, כי בסוף ימיו היה אביו יושב ומונה את כל הטובות שגמל אתו הקדוש ברוך הוא, כגון שזכה להתגדל בצל רב גדול כמו ה'חפץ חיים', שניצל מהמלחמה, שהצליח להקים ישיבה ועוד ועוד.

בכלל הטובות והחסדים שמנה היתה גם העובדה שאחד הצדיקים הגדולים באירופה היה מגיע לצרפת בתקופת הקיץ ושוהה עם הבחורים בישיבה. כוונתו היתה לאדמו"ר הקדוש מפשעווארסק רבי יצחק זצ"ל, אשר כונה בהערצה בעולם: "רבי איציק'ל פשעווארסקער". הוא לא היה מוסר שיעורים או שיחות בפני הבחורים, ואף לא היה עורך שולחנות כדרכו בבליגיה מקום מגוריו, אליהם נהרו אלפים רבים מכל רחבי אירופה, אלא רק היה מתפלל בבית המדרש ולומד, עבד את ד' כדרכו בינו לבין קונו. ובכל זאת הרב חייקין ראה בכך חסד ד' מופלא, טובה מיוחדת, שהיה מונה אותה יחד עם החסדים והטובות. הוא טען כי בתקופת שהותו אצלם, זכו

אמותיו הרגישו מה נורא המקום הזה. הרגישו נוכחות של שכינה.

כל הון דעלמא

אמר לי פעם תלמיד-חכם חשוב: "כשזכינו להיכנס אל ה'סטייפלער' תמיד ראינו את אותה תמונה קבועה; חדר פשוט, קטן, עמוס בספרים. הוא יושב במרכז, סמוך לשולחנו, רכון על ספריו. עד שהרגיש שמישהו נכנס אליו יכול היה להימשך לפעמים דקות ארוכות. אולם זמן ההמתנה שם היה שווה כל הון. הרגישו שאנו עומדים על יד אדם מרומם שחי בצורה אחרת לגמרי מאיתנו. הרגישו שאנו נושמים אויר צח וטהור שלא מעלמא הדין. תחושה של 'ונהי בענינו כחגבים'. הצליחו לממש שם את האפסיות שלנו למול השלימות שלו, את נמיכות הקומה שלנו למול גובהו. אני מוכן לשלם כל הון דעלמא בשביל להרגיש את התחושה הנהדרת הזאת שוב".

אין ספק כי השכינה שרתה אצלו על ידי כך שלא הסיח דעת מתורה ומלימוד התורה לשמה. כדבריו הידועים של הב"ח (או"ח הלכות ברכות השחר סי' מז): "כוונת ה' יתברך מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמיות ורוחניות מקור מוצא התורה ולכן נתן לנו תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו, וכדי שתתדבק נשמתנו וגופינו ברמ"ח איברים ושס"ה גידים ברמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה שבתורה. ואם היו עוסקין בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך, שהיתה השכינה ממש בקרבם, כי היכל ה' המה ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה, והארץ כולה היתה מאירה מכבודו, ובזה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה והיה המשכן אחד".

כך גם כתוב בספר הקדוש 'נפש החיים' (שער ד פרק יח): "האדם המקבל על עצמו עול תורה לשמה הכוחות הטבעיים מסורים אליו כאשר יגזור אומר עליהם ולכל אשר יחפוץ יטם, ואימתו מוטלת על כולם, כמש"כ בפרק קנן התורה ונותנת לו מלכות וממשלה כי נזר אלוקיו אור התורה מאיר ומבהיק על ראשו וחוסה כביכול בצל כנפי השכינה".

36 שעות רצופות

שמענו אודותיו מחתנו, דודנו רבי מרדכי שלמה ברמן זצ"ל ראש הישיבה בפוניבז', כי בצעירותו היה ה'סטייפלער' לומד שלוש שעות רצופות! [כמובן, למעט הפסקה קצרה של אוכל ושתיה מועטת פעם בכמה שעות]. סדר רצוף של יום וליל ויום, ורק אחר-כך פנה לשינה, וחוזר חלילה. ובשנים המאוחרות יותר, כשנחלש, רגיל היה ללמוד עשרים וארבע שעות ביממה בלי הסחת-דעת.

גם בשנים האחרונות זוכר אני שלא ישן במיטה יותר משלוש שעות בלילה. הוא ישב ולמד משבע בבוקר ועד שלוש וארבע לפנות בוקר. גם בימים שהיה לו חום והיה חלוש המשיך ללמוד בחדר בהתמדה. גם אם הלך לישון ברבע לשבע, בשבע בדיוק היה קם. אפילו מאוורר הוא לא הסכים להעמיד מולו כדי להפיג החום הנורא.

המשך בעמוד 28

רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, רבה של רמת השרון, סיפר כי רבינו ה'חזון איש' זצ"ל העריך מאוד את הגאון מטישיבין - רבי דוב בעריש וידנפלד זצ"ל, שעוד קודם המלחמה בלט כאחד מגדולי רבני וגאוני גליציה, ושמענו הטוב הגיע לאוזני ה'חזון איש' עוד בטרם עלה ארצה. אולם לראשונה הם נפגשו רק לאחר המלחמה, ביום ח' בסיון תש"ו, כאשר עלה ה'חזון איש' לירושלים להשתתף בהלוויית העסקן האגודאי הנודע רבי משה בלוי זצ"ל, שהיה מבאי-ביתו ונאמן לדבריו. ה'חזון איש' שהה בהלווייה זמן ממושך כאות הוקרה והערכה לנפטר הדגול שעשה ופעל ללא ליאות למען הישוב היהודי בארץ בימים ההם. לצידו צעד יהודי זקן אשר מתוו-פניו וצורת הילוכו זיהה ה'חזון איש' מיד כי מדובר באדם גדול. הוא בירר לזהותו ונודע לו כי אכן זהו ה'טשיבענער רב', ולאחר הלווייה ניגש להחליף עימו כמה מילים. צורת פניו של אדם גדול מפיקים הוד, זיו והדר מיוחדים, וה'חזון איש' הרגיש בהם מיד.

לאחר פטירתו של מורי-חמי שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל שמעתי בימי השבעה סיפור מעניין: שבצעירותו, עוד בטרם נישא, הוא נסע פעם יחד עם אביו רבינו ה'סטייפלער' זצ"ל למעונו של האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא זצ"ל, שהיה קדוש ד' וצדיק יסוד עולם. הרבי קיבל את פניהם בסבר פנים יפות, דיבר איתם על הענין שלשמו באו וברכם לשלום. כשעמדו לצאת חרג הרבי ממנהגו, וקם ממקומו וליווה אותם עד לפתח הבית. כששב לביתו אמר למשמשו רבי שלום פוגל ז"ל: "איני יודע מי הם, אבל רואה אני את השכינה שורה עליהם". הגבאי ששמע ביטוי כזה מפי הרב התחקה אחריהם, ונודע לו כי מדובר בגיסו ובאחיינו של ה'חזון איש', ושמר הדבר בליבו.

יראה במחיצת ה'סטייפלער'

כמו שאמרנו בתחילת הדברים ה'הוד' האמור בחז"ל הנסוך על פני צדיק גם הוא סוג של הארה, אלא שבשונה מ'זיו' הוא גורם פחד ויראה, כפי שמצאנו ברש"י (שמות לד, ל) על "קרני הודו של משה רבנו", שבגללן התייראו מלגשת אליו. ההוד מבטא את היראה שהצדיק פועל על אנשי עירו שגורם פחד ויראה מלגשת אליו.

חשנו זאת היטב לא פעם במחיצתו של הסבא קדישא רבינו ה'סטייפלער' זצ"ל. השפעת קדושתו הורגשה היטב סביבותיו. התקיים בו "כי שם ד' נקרא עליך - ויראו ממך". הרגישו את השכינה ששורה עליו, והיה פחד לעמוד בדל"ת אמותיו.

לא אשכח את הפעם הראשונה שבה זכיתי לראות את פני קודשו. היה זה עוד בבחרותי, לפני שזכיתי להיכנס למשפחתו. איזו התרגשות אחזה בי אז. הלב שלי דפק דפיקות חזקות. עיני זלגו דמעות של התרגשות במעמד ההוא במשך דקות ארוכות.

וכך גם במשך עשר השנים הבאות עד לפטירתו של הסבא ה'סטייפלער', השנים שחינו במחיצתו. בכל פעם שנכנסתי לחדרו הרגשתי פיק-ברכיים. חשתי יראת-הכבוד ויראת-הרוממות שלא שייך לתאר למי שלא חווה זאת. וכך העידו עוד אלפים שזכו להיכנס לחדרו הקדוש ברחוב רשב"ם 10 בבני-ברק. כשעמדו על סף דל"ת

ספרים לא נתנו לו להכניס, כך שגם אם חפץ היה ללמוד לא יכול היה. אפילו את הכיפה לקחו מראשו, וכדי להתפלל הוזקק למשוך את חולצו ולכסות עמה את ראשו

הגאון רבי יחיל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר', על סוגי היצר הרע המוזכרים בפרשתנו

“וְלֹא אָבָה ה' אֱלֹקֶיךָ לְשִׁמְעַע אֶל בְּלָעָם” (דברים כ"ג, ו')

ביום מן הימים קבלתי טלפון ממשפחה חשובה, שהיתה זקוקה לישועה גדולה. הם ביקשו שארוץ לבית מו"ר הגאון הגדול רבי פינחס שרייבר זצוק"ל, לשאול את פיו מה עליהם לקבל על עצמם כדי לזכות לאותה ישועה דחופה.

עליתי למו"ר והוא אמר לי שלא שייך שהוא יגיד מה לקבל, קבלה זה דבר פרטי שרק האדם בעצמו יודע במה הוא צריך להתחזק, אך אם רוצים לדעת, שיראו מה שיש להם את הניסיון הקשה ביותר שיקבלו בזה קבלה כיצד להתחזק בזה.

משיצאתי תמהתי על דבריו, רבי איצלה פטרבורגר וכל תלמידי רבי ישראל סלנטר דברו לקבל קבלות קטנות שנוכל לעמוד בהם, לכאורה בדברי מורי ורבי לקבל בדבר שהכי קשה להם, דווקא הניסיון הקשה מכל הנסיונות, לקבל בזה קבלה - הסיכוי להחזיק בה הוא לכאורה אפסי?

גוזר ומקיים

מפרשתנו נקבל תשובה, אך נקדים במעשה אותו היה מספר בכל שנה האדמו"ר הקדוש רבי אליעזר זוסיא מסקולען זצוק"ל, כידיד הרבי ביחד עם בנו מסר נפש להצלת יהדות רומניה הקומוניסטית, בין פעולותיו היה משכנע את הבחורים להיכנס ללמוד בישיבה ולא להתגייס לצבא, וביום מן הימים הגיעה ההלשנה... הוא נאסר ומיד הושלך לצינוק צפוף.

הימים שם היו קשים מנשוא, הרבי שבקושי היה מכניס דבר מאכל לפיו, עצמותיו נראו מבשרו, וכאן הוכנס לצינוק צפוף קר ומצחין, הוא חש שבזה הוא מסיים את חייו. ספרים לא נתנו לו להכניס, כך שגם אם חפץ היה ללמוד לא יכול היה. אפילו את הכיפה לקחו מראשו, וכדי להתפלל הוזקק למשוך את חולצו ולכסות עמה את ראשו.

תפילותיו של הרבי מפורסמות היו, לקרוא 'קריאת שמע' היה זקוק לכמחצית השעה, ותפילת שחרית רגילה נמשכה אצלו קרוב לשלוש שעות. אמנם כאן בצינוק ראה לנכון שכל הזמן לפניו יכול הוא להתפלל מתוך התבוננות בכל מילה ומילה, הזמן כולו עומד לרשותו, וכך עשה.

והנה אומר הרבי התחלתי בכוונה לכל השבחים שבברכת 'ברוך

שאמר' ואז נעצרתי בקטע שלא הובן לי איך הוא נכנס לתוך השבחים הרמים שב'ברוך שאמר' - 'ברוך גוזר ומקיים' הקב"ה גוזר עלינו גזירות, וחלקן קשות, קשות מאוד, ולא זו בלבד שהוא גוזר הוא גם מקיים אותן, יש כאן מידת הדין בהתגלמותה, כיצד אפוא היא נכנסת בכל השבחים של 'מרחם על הבריות', 'פודה ומציל'...? והיה הרבי מספר שבתחילה כשעלתה הקושיה בראשו חלשה דעתו, איך התפלל עשרות שנים ולא עמד על כך, עד שהבין את המשמעות, שהקב"ה 'גוזר' זה ברור, פעמים שהאדם כדי להגיע לתיקונו האמתי צריך לגזור עליו גזירות, והן קשות מנשוא. האדם חש שאין הוא יכול לעמוד בהן, אבל הקב"ה 'מקיים'! יחד עם הגזירה הוא נותן לאדם את כל הכוחות והכלים להתקיים עם הגזירה, להתמודד איתה ואף להתרומם מכוחה.

נמצא הגנב

ומעתה נשכיל מתוך דברי פרשתנו, התורה אומרת: "לֹא יָבֹא עֲמוּנָי וּמוֹאָבִי בְּקָהֶל ה' גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לָהֶם בְּקָהֶל ה' עַד עוֹלָם: עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קָדְמוּ אֶתְכֶם בְּלָחֶם וּבִפְנֵים בְּדָרָךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וְאֲשֶׁר שָׁכַר עֲלֵיךְ אֶת בְּלָעַם בֶּן פְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרָם נְהָרִים לְקַלְלָךְ: וְלֹא אָבָה ה' אֱלֹקֶיךָ לְשִׁמְעַע אֶל בְּלָעַם וַיִּהְיֶה ה' אֱלֹקֶיךָ לָךְ אֶת הַקְּלָלָה לְבִרְכָּהּ כִּי אֶהְיֶה ה' אֱלֹקֶיךָ: לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלָמָם וְטַבָּתָם כָּל יְמֶיךָ לְעוֹלָם: (דברים כ"ג)

שתי תמיהות יש כאן בפרשה: קודם כל התורה מציינת את הסיבות שלא יבואו עמוני ומאבי אבל למה צריך לכתוב את הפסוק שלא

אבה ה' לשמוע אל בלעם? איזה נפקא מינא יש כאן אם כן קלל לבסוף או לא, הרי עיקר הסיבה שלא יבואו בקהל ה' הוא משום ששכרו לקלל?

בנוסף יש כאן שני ציוויים, א' שלא יבואו בקהל ה'. ב' שלא לדרוש שלומם וטובתם כל הימים. מדוע התורה לא כתבה את שני הציוויים יחד, מה העניין שחולק באמצע הסיבה, ורק אחר כך הוסיפה התורה לא לדרוש שלומם?

על השאלה הראשונה עמד המגיד מדובנא זי"ע ומבאר כדרכו במשל, סוחר גדול נטל עמו צרור כסף גדול ונסע אל היריד, ההצלחה האירה לו פנים והוא השיג סחורה רבה בכל כספו שהביא עמו, העמיס את הסחורה על עגלתו הגדולה שהיתה מחוברת לסוס אביר ויצא לעירו כדי למכור את הסחורה לחנויות.

והנה המעבר לעירו היה כרוך במעבר על גשר צר ורעוע, ומכיון שלגשר הגיע כבר בשעות הלילה החליט שלא יסתכן לעבור בלילה יכול הוא למעיד ח"ו ולהפסיד את כל סחורתו, שכר אכסניה בקרבת המקום, הניח את סוסו עם העגלה באורווה ונכנס לישון את שנתו. בבוקר קם והלך לעבר האורווה כשפתח את הדלת חשכו עיניו, אין סוס, אין עגלה, וכמובן עם העגלה גם נעלמה כל סחורתו היקרה! הסוחר עלה על הגשר ורץ רגלית לעבר העיר כשהוא תר בעניו לכל צד, והנה לא עבר זמן רב מאז החל בריצתו והוא רואה מרחוק את עגלתו כשאדם זר מוביל אותה, הוא האיץ את ריצתו הגיע לגגב ואמר לו מה הנך עושה על עגלתי היא הרי שלי.

הגגב לא ניסה להרהר על דבריו ופינה מיד את העגלה, הסוחר ללא אומר ודברים עלה על סוסו והכין עצמו להמשך הנסיעה, הגגב שראה שהסוחר נחמד ואינו עושה לו כלום על גניבתו, הבין שניתן א"כ גם לעשות רווח מהעניין, ופנה אל הסוחר סלח לי אדוני נשאת חייב משהו, לא כן?

מה נשאתי חייב? שאל הסוחר.

מה פירוש, הרי אני העברתי עבורך את הסוס והעגלה בגשר הצר והמסובך באמצע הלילה תוך סיכון עצמי, האם לא מגיע לי על כך שכר?

אמנם צודק אתה מגיע לך שכר, רכן אליו הסוחר וסטר לו סטירת לחי על לחיו!

הגגב אסף את שברי שיניו ותמה על מעשהו הנועז של הסוחר, מדוע מגיע לי מכות לאחר שכה עזרתי לך שאל?

והסוחר: האם בשבילי הסתכנת? הרי בשביל לגנוב את רכושי היית מוכן להסתכן, לא די שגנבת עוד מסרת נפשך על הגניבה ואתה עוד מעז לדרוש שכר על כך? בבקשה, קבלת שכרך!

אומר המגיד, עמון ומואב שכרו את בלעם לקלל את ישראל אבל במציאות הרי מששכרוהו יצא שעם ישראל התברך בברכות נפלאות, עד שחז"ל בקשו להכניס את פרשת בלק לקריאת שמע, שווים הם בברכותיו.

רוצים שכר

עומדים עמון ומואב ותמהים מדוע שלא נבא בקהל ישראל? הרי

בזכותנו התברכו ישראל בברכות אין סוף? התשובה "ולא אבה ה' אלוקיך לשמוע אל בלעם ויהפוך לך את הקללה לברכה" בלעם הלך לקלל, זאת היתה מטרתו! גם בברכותיו רימז לקללות כמבואר בחז"ל. אלא שהקב"ה הפכם לברכה, ברור אם כן שלא מגיע לכם שום שכר.

לדבריו אפשר גם להבין היטב מה התוספת אחר פסוקים אלו ד"קא "לא תדרוש שלומם וטובתם כל ימך לעולם" - אומרת התורה: כאלו אנשים, שמאחורי כל המעשים שלהם מסתתרות שנאה ורדיפה, והם עוד מבקשים שכר על זה כיון שבסופו יצא לטובה, לא רק שלא יבואו בקהל ה' אלא גם לומר להם שלום או לדרוש משהו בטובתם גם אסור. עם מושחתים מסוג כזה, שלא יהיה ליהודי שום קשר!

יצר ההתעלמות

רבות: לימדונו רבותינו דבר פשוט וברור, התורה לא מספרת לנו על עמון ומואב, התורה גם לא מעניינת אותנו בחיי עשיו ואלופיו, כדי שנדע עליהם, כי מה לנו ולהם?

אליהם עצמם, ברור שלא דברה התורה.

אלא מה? התורה מדברת אלינו, כל אותן דמויות רשע בתורה הם סוגי יצר הרע, וכשאנו רואים את היחס של התורה אליהם, נוכל ללמוד לעומק כיצד להתמודד עם סוגי יצר הרע שונים המתגברים עלינו.

כדוגמת מה שלומד הרמח"ל (מסילת ישרים פ"ב) "והרי זו מעין עצת פרעה הרשע שאמר (שמות ה, ט) תכבד העבודה על האנשים וגו', שהיה מתכוין שלא להניח להם ריוח כלל לבלתי יתנו לב או ישימו עצה נגדו, אלא היה משתדל להפריע לבם מכל התבוננות בכח התמדת העבודה הבלתי מפסקת כן היא עצת היצר הרע ממש על בני האדם".

עמון ומואב זה עוד סוג יצר הרע, נלמד מהו היצר הזה, וכיצד מתייחסת אליו התורה, חז"ל (יבמות טז ע"ב) מביאים: אמר רבי יונתן מאי דכתיב {איכה א-י} ידו פרש צר על כל מחמדיה זה עמון ומואב בשעה שנכנסו עובדי כוכבים להיכל הכל נפנו על כסף וזהב והם נפנו על ספר תורה - אמרו זה שכתוב בו {דברים כג-ד} לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' ישרף באש".

עמון ומואב גם בתקופה הכי קשה של עם ישראל מתעוררים לדבר הנכון ביותר, הכאב שאינם יכולים להיות חלק מעם ישראל, ויש לכך סיבה, ומה עושים כשצריך לתקן, היצר של עמון ומואב אומר - תשרוף את מי שכותב שאינך שייך ותפטור את הבעיה!...

זהו יצר ההתעלמות מהמציאות אותה אני צריך לתקן, כאן אתה מתרץ את עצמך בכך שבעייתך הינה בעיה מולדת מאבותי ואבות אבותי, כאן העניות מקשה עלי וכאן שיעבוד מלכויות וטרדות הזמן, העיקר אל תשתמש בכלים שהבורא נתן לך כדי לשפר את מעשיך, קח את נקודת הנפילה ותתרום איתה לגבהים, זה לא!

שקי תירוצים

כיצד מתייחסים אלינו בשמים במצב כזה, אנחנו הולכים עם שקי

"הזקן שלי כבר לבן ואני רוצה לנצל את הזמן כדי ללמוד, אבל אתה יודע מה? שמתי לב לדבר מאוד מעניין, ככל שאני נהיה זקן יותר, כך אנשים מתרגשים יותר לראות אותי מגיע לשמחות שלהם..."

לקיים מצוות זה כל כך קל, אנחנו רק צריכים להתכופף ולאסוף שפע של זכויות מכל הבא ליד

הרב עמרם בינעט

"זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהֶיךָ לְמִצְוֹתָי" (דברים כ"ד, ט')

מדי שנה, כשאני אומר 'שניים מקרא ואחד תרגום' על פרשת 'כי תצא', אני מתרגש מחדש בפסוק שבו אנחנו מצווים לזכור את אשר עשה ה' אלוהינו למרים בדרך בצאתנו ממצרים. תשאלו, מה כל כך מרגש? הרי זו לא המצווה היחידה בתורה... התשובה היא שזה בדיוק מה שכל כך משמח במצווה הזאת. זאת מצווה שאנחנו זוכים לקיים יום יום ושעה שעה, בלי שנשים לב בכלל, והיא רק אחת מיני רבות.

יש לנו שש זכירות בתורה הקדושה, שש מצוות שאנחנו מצווים לזכור, ומאחר ואנחנו תמיד זוכרים אותן, אנחנו מקיימים בכל רגע נתון לפחות שש מצוות.

תוסיפו על זה את המצוה של 'לא תלבש', שמופיעה גם היא בפרשה שלנו, וקחו בחשבון שכל רגע שאנחנו לובשים בגדים, אנחנו זוכים למצווה על כך שאנחנו לא לובשים בבגדים של נשים.

וכי תאמרו מנין לי שזה נקרא בכלל לקיים מצווה? אולי רק מי שחישב לעבור עבירה וכבש את יצרו והתגבר זוכה למצווה, אבל מי שלא עלתה על דעתו לנהוג אחרת לא יקבל שכר?

אף אני אענה לכם במשנה מפורשת במסכת מכות (ג טו): "רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּר רַבִּי אֱמִיר... וְמָה אִם תֵּדָם, שֶׁנִּפְשׁוּ שֶׁל אָדָם קֶצֶה מִמֶּנּוּ, הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ מִקְבֵּל שָׂכָר - גִּזְלֵי וְעֵרְוֹת שֶׁנִּפְשׁוּ שֶׁל אָדָם מִתְאַוָּה לָהֶן וּמִתְפַּדֶּתָן, הַפּוֹרֵשׁ מֵהֶן עַל אֶחָת פְּמָה וְכַמָּה שֶׁיִּזְכֶּה לוֹ וְלְדוֹרוֹתָיו וְלְדוֹרוֹת דּוֹרוֹתָיו, עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת".

נמצאנו למדים שאפילו על כך שאנחנו לא אוכלים דבר מאוס כמו דם אנו זוכים לשכר, ואם כן לא גרע עניין לבישת הבגדים מעניין הפרישה מאכילת דם, וממילא יוצא שכל יהודי מקיים בכל רגע נתון מספר רב של מצוות כשהוא נמנע מלעבור איסורים, ומקיים מצוות תמידיות.

חבילות של מצוות

באחת השבתות האחרונות היה אצלי אורח, שהגיע איתי להתפלל בליל שבת בבית הכנסת של הרבי מויזשניץ בית שמש. אחרי התפילה הוא הבחין במחזה פלאי, כולם נעמדים בתור מסודר כדי לאחל 'גוט שבת' לרבי, וכל אחד לוקח בידו ספר, מי חומש מי תהילים, ומי ספר חסידות או אחד ממפרשי התורה. "מה העניין עם הספרים שכולם מחזיקים ביד", הוא שאל, "בסך

הכל הולכים לומר שבת שלום לאדמו"ר..."

חייכתי ואמרתי לו: "בעוד חמש דקות תבין לבד..."

עמדנו בתור, ואחרי חמש דקות הוא התחיל להבין. מתברר שהתור מתקדם בקצב איטי למדי, כל אורח זוכה ליחס אישי, הרבי מתעניין מי הוא, כל אברך שעובר מקבל מחמאה על הבן שלו שהתפלל מאוד יפה או שהרבי ראה שהוא שוקד על תלמודו בימי בין הזמנים ועוד כהנה וכהנה...

כעבור רבע שעה הגיע תורנו, וגם הוא זכה להתעניינות מלאה וליחס לבבי.

"אני מקנא ברבי", אמר לי לאחר מכן כשצעדנו לביתנו. "ראיתי כמה מצוות הוא הספיק לאסוף בתוך רבע שעה, זה היה מדהים. כל כך הרבה אנשים זכו לצאת ממנו עם חיוך ועם תחושת הנאה שהוא התעניין בהם, החמיא להם, שיבח את הילדים שלהם, בירך אותם... אתה יודע מה זה לעמוד כך ולפזר כל כך הרב טוב מסביב... זה חבילות חבילות של מצוות!"

הנה כי כן, בדבריו העיר האורח הנלבב נקודה נוספת של אותו רעיון. יהודי יכול לקיים מצוות בכמויות עצומות, לא רק כשהוא לומד ומתפלל, לא רק כשהוא נותן צדקה ואופה מצות בעמל וביזע - גם כשהוא אומר לזולת שבת שלום, מחייך אליו ונותן לו מחמאה קטנה. בכל דרכיך דעהו! אפשר לעשות את רצון ה' ולעבוד אותו בכל פעולה קטנה וגדולה שאנחנו עושים.

לנצל את הזקנה

מאז הושקה תוכנית 'קנין ירושלמי' ב'דרשו', זכיתי למסור שיעור בדף היומי על הש"ס הירושלמי, ומטבע הדברים, מאחר והלימוד

יום? היה צריך להיות כתוב 'כל יום'. מי ששונה הלכות כל יום הרי הוא בן עולם הבא.

אלא אמר רבי דוד'ל מלעלוב, הכוונה היא שצריך לשנות הלכות 'מיט'ן גאנצ'ן טאג' - עם כל היום. לקחת את כל היום, כל מה שאתה עושה כל היום, אוכל, ישן, מתלבש, עובד וכו', ועם זה לשנות הלכות, להתלבש כמו שכתוב בהלכה, לאכול כדת וכדין, לעבוד כראוי וכנכון. זה נקרא 'שונה הלכות בכל יום', עם כל היום!

כעין זה שמעתי מיהודי יקר שאומר שידוע שרבינו האריז"ל היה אומר ש'הריעו לה' כל הארץ' זה ראשי תיבות הלכה. כי לימוד ההלכה הוא תרועה לקב"ה, זה מה שממליך אותו. אומר אותו יהודי, שיש כאן עומק, כשיהודי לומד הלכה ומקיים הלכה ממילא הוא מריע לה' עם כל הארץ, הוא לוקח את כל הארצות, ועם הארציות הגשמיות הזאת הוא מריע לה'.

הוא לוקח זוג נעליים מלוכלכות ומרופטות, ונועל קודם נעל ימין ורק לאחר מכן נעל שמאל, והוא מריע לה', כי על ידי כך שהוא מקפיד לנעול קודם את הנעל הזאת לפני הנעל השנייה, זה רצון ה', הוא ממליך את ה' בפעולה הפשוטה הזאת. לאחר מכן הוא קושר קודם את השרוך של נעל שמאל ולאחר מכן את השרוך של נעל ימין, ושוב מריע לה', עם הארציות, עם הדברים הכי גשמיים והכי פשוטים ופחותים.

גברא שהוא חפצא

בשנת תשנ"ה, הייתי תלמיד בישיבה קטנה בשכונת גבעת שאול בירושלים. בכ' אדר באותה שנה, כבו המאורות ומרן פוסק הדור הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל התעלה לישיבה של מעלה. היתה אז הלוויה המונית, כלל ישראל הגיע מכל קצווי הארץ, ואנחנו הירושלמים בוודאי שלא נפקד מקומנו בהלוויה.

בשלב שבו צעד מסע ההלוויה רגלית לכיוון גבעת שאול, היה איזשהו שלב שהיה בלבול גדול ולא ידעו לאיפה פנו נושאי הארון, הציבור התחיל לחפש את דרכו ונוצרה קצת אנדרלמוסיה. מאחר ולמדתי בגבעת שאול, הכרתי את המקום היטב, והחלטתי שאני צועד ישירות לכיוון הר המנוחות, ואכן בתוך זמן קצר כבר מצאתי את עצמי שם, וראיתי כמה יהודים עומדים סביב חלקה פנויה ועושים הכנות אחרונות לקראת הקבורה, הבנתי שפה עתיד להיות מקום מנוחתו של רבן של ישראל. מיהרתי לשם, ותפסתי לעצמי עמדה קרובה.

בתוך זמן קצר התמלא המקום בכמויות עצומות של אנשים, מסע ההלוויה הגיע אל סיומו, כולם נדחפים, צפיפות נוראה, ואילו אני, בחור צעיר, עומד בעמדת תצפית נוחה וצופה בכל המתרחש.

היה לי זמן לחשוב ולהרהר במה שראו עיני. חשבתי לעצמי, הלא דבר הוא. ברור שרבי שלמה זלמן היה מלאך אלוקים, קדוש וטהור, אבל הוא הרי נפטר כבר... מה הדבר הזה שמכל קצווי ארץ באים ללוותו למנוחתו האחרונה? היתה זו הלוויה ענקית שלא היתה כמוה קודם לכן.

לאחר מכן אמרתי לעצמי, שהכל מובן. הרי נשמתו של רבי שלמה

הזה אינו מוכר ורבים חששו לאורך שנים מללמוד ירושלמי, נמשכים לשיעור הזה גם יהודים בעלי צורה ואפילו תלמידי חכמים מופלגים. אחד המשתתפים בשיעור היה הרה"ח ר' שלמה לונדנר ז"ל. הוא היה איש עסקים והתפרנס מיגיע כפיו, אבל היה מנצל כל רגע פנוי כדי לעסוק בתורה, ואחרי שיצא לפנסיה, כבר בכלל היה כל סדר היום שלו מורכב משהייה בבית המדרש עם גיחות קצרות הביתה.

היה זה מחזה נפוץ לראות אותו יוצא מבית המדרש בשעה 12 בלילה אחרי לימוד בעמל ויגיעה במשך שעות. הוא היה אומר בחיוך: "אני תיכף חוזר", ואכן בחמש לפנות בוקר הוא כבר היה שוב יושב והוגה בתורה, אולי אפילו מוקדם יותר.

בערב ימיו התגורר בבית שמש, והיה משתתף קבוע בשיעור ב'ירושלמי'.

ביום מן הימים הוא התנצל בפני שבימים הקרובים לא יהיה בשיעור, כי הוא נוסע לחו"ל. התעניינתי לכבוד מה הוא נוסע, והוא הסביר לי שהוא נוסע להשתתף בכמה שמחות משפחתיות שיוצאות די צמודות זו לזו, ולכן הוא כבר מנצל את ההזדמנות כדי להשתתף בהן. "האמת שהייתי מוותר על זה בשמחה", הוא אומר, "הזמן שלי יקר לי, הזקן שלי כבר לבן ואני רוצה לנצל את הזמן כדי ללמוד, אבל אתה יודע מה? שמת לי לב לדבר מאוד מעניין, ככל שאני נהיה זקן יותר, כך אנשים מתרגשים יותר לראות אותי מגיע לשמחות שלהם. כשמגיע אברך בן 30 להשתתף בחתונה של בן דוד, מה אומרים לו? או, מזה טוב אנחנו שמחים שבאת... אבל כשמגיע יהודי בן 80, עם זקן לבן ארוך והגב קצת כפוף, והוא בקושי מצליח לטפס במדרגות הרבות עד לאולם כי בדיוק המעלית תקולה... ואז הוא נכנס לאולם, מה התגובה? המחנותים רצים לעברו בהתרגשות, כל כך שמחים ומתרגשים מזה שהוא הגיע, סוחבים את החתן מאמצע המעגל כדי שיהיה את הדוד הזקן שהגיע לכבודו, הצלם כמובן מקפיד להנציח את הרגע.

"יש לזה חשיבות גדולה כשמגיע יהודי מבוגר, ולכן הבנתי שאם אני אסע לאמריקה במיוחד כדי להשתתף בשמחות הללו, ההתרגשות שלהם תהיה גדולה. יהודי כזה זקן בא מארץ ישראל, עשה את כל הדרך בשביל השמחה שלנו?!!... נו, כדי לשמח כך יהודים בזמן שמחתם, זה שווה את המאמץ ואת המחיר בו כרוכה הנסיעה הזאת."

מעבר לכך שנהניתי לראות יהודי שכל כך מודע למעמדו ולעובדה שזה עניין של גיל ושל צבע הזקן... התלהבתי במיוחד מנקודה יותר עמוקה. היהודי היקר הזה הבין שיש לו מתנה מיוחדת, יש לו זקן לבן וגב כפוף, הוא הבין שעם המתנה הזאת הוא יכול לשמח יהודים, לגרום להם להתרגש, והוא החליט לנצל את המתנה הזאת עד הסוף. הוא רתם את הזקנה שלו לגמילות חסד עם יהודים. זאת דוגמה מופלאה ל'בכל דרכיך דעהו', עם כל הנשמה.

נעליים מרופטות - מצווה גדולה

הרה"ק רבי דוד מלעלוב שואל מה הפשט בזה שאומרים חז"ל "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא", מה זה 'בכל

"שיראה לזרז את עצמו ללמוד
הלכות שבת ולחזור עליה תמיד
כדי שידע האסור והמותר, וראוי
ונכון לכל ירא וחרד לדבר ד' לכוון חבורות
ללמוד הלכות שבת כדי שלא יכשלו בה"
(הקדמה למושנה ברורה חלק ג')

'דף היומי' בהלכה' מתחילים סימן שכ"ח הלכות חולה בשבת י"א אלול תשפ"ה

*הזדמנות מיוחדת להצטרף לתכנית המלגות

נייחחא לנשמחתו

לקראת יום היארצייט בכ"ד אלול
המוני בית ישראל מתחזקים בקבלה טובה, מוסיפים
מחיל אל חיל בלימוד התורה, וממלאים את רצונו המהור
של מרנא

'ההחפץ' חייבים

זיע"א

"כמה צריך האדם להזדרז ללמוד הסדר
קדשים שעושה בזה נחת רוח להקב"ה..
גם כן צריך לרדוף אחר זה מאד, ואם כן מן
הראוי היה לקבוע לימודינו ועיונינו בסדר
הזה יותר מכל שאר הסדרים"
(תורה אור)

'קנין תורה' 'דף היומי' בבלי' מתחילים סדר קדשים לימוד מסכת זבחים כ"ג אלול תשפ"ה

*הזדמנות מיוחדת להצטרף לתכנית המלגות

מתניתא דמר קא מתנינא
שליח מיוחד יעלה לציון הק' ויעתיר בעד כל הלומדים והמצטרפים
שמות ניתן להעביר בעמדות נדרים פלוס, טופס 'דרשו'

התפלאתי בפניהם, כי בישיבתם בחורים אחראים לניקיון, והם לא הבינו על מה אני מדבר. סיפרתי להם שבחור בשם אביעזר, אמר שהלילה זה התור שלו לנקות. הם היו המומים...

כדי לגדול חזון איש, היה רבי שלום שבדרון אומר, לא מספיק ללמוד כמו החזון איש, צריכים להיות גם בעל מידות טובות כמותו!

הרב צבי גטקור

"לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה', על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" (דברים כ"ג, ד-ה')

על דבר, על העצה שיעטו אתכם להחטיא אתכם. (רש"י)

המפרשים עמדו על השינוי, בין פשוטו של פסוק, לבין ביאורם של חז"ל בספרי, שעל ידו מפרש רש"י את הפסוק. בהבנה הפשוטה, הריחוק שצריך להתרחק מעמון ומואב, הוא מאחר והם אנשים שנהגו עימנו ברוע לב, ואילו לפי פירושו של רש"י, השנאה כלפיהם היא מחמת שהם הם אלו שהחטיאו אותנו. שאלה נוספת שואל הזוהר הקדוש, 'על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים', חסר היה להם לישראל לחם ומים? הלא הם אכלו לחם שמים, ושתו מבארה של מרים. מדוע הוצרכו ללחם ומים מאחרים?

מתרץ הזוהר, אין הכוונה ללחם ומים, במובן של 'מה לאכול' אלא ללחם ומים במובן של 'קבלת פנים מכובדת' קבלת פנים מסבירת פנים. בן אדם לא צריך רק לחם ומים, אלא גם יחס והסברת פנים, הוא צריך 'עוד משהו', עוד לחם חוץ ממה שיש לו, וזאת בכדי להרגיש מקובל יותר, שמח יותר. כן הדבר כלפי ביאורו של רש"י, כל החטא אירע, מבארים המפרשים, בגלל שלא קדמו את ישראל בלחם ומים.

שהרי אימתי אדם חוטא, אימתי אדם נופל ולא עומד בניסיון, בדרך כלל, זה כאשר מלכתחילה לא טוב לו, כשחסר לו משהו. וזו הייתה מזימתם וחטאם של המואבים, הם הבינו ברשעם, כי אם הם לא יקדמו את ישראל בצורה נאותה - יהיה קל יותר להחטיא אותם, כפי שאכן אירע.

לגדול חזון איש

הזכות להיות גדול בתורה, ליזכות להיות מרביץ תורה, ומורה הוראה, איננה תלויה רק בעמל התורה, כי אם גם בעמל המידות. הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל, היה מאריך בשיחותיו במעשיות על גדולי ישראל, כמה עמלו וטרחו באהבת ישראל ובהתחסדות, היה רגיל לתאר איך מרן החזון איש, טיפל במסירות של ממש באנשים חולים ומסכנים, ועשה להם מה שאחרים לא ההינו לעשות עימם, מחמת קושי.

היה רבי שלום מסיים ומפטיר, "חושבים אתם שכדי לגדול 'חזון איש' ש', צריכים ללמוד כמו החזון"א, אבל שוכחים שכדי לגדול 'חזון איש' ש' צריך גם להתחסד ולאהוב את הזולת כמו החזון איש". מפורסם הסיפור שהיה רגיל לספר על הגאון הקדוש רבי אליהו דושניצר, כיצד מצאו אדם אחד בשעת ההמתנה ל'כל נדרי' לרבי אליהו, כשהוא יוצא ובא שוב ושוב לחדרי הנוחיות של ישיבת לומז'א בפתח תקוה, כשבירר מה מעשי הרב, בשעה קדושה זו, אמר לו רבי אליהו, כי הוא שם לב כי לא היה מי שהכין נייר חתוך ליום הכיפורים, [אז לא היה מצוי לרכוש נייר חתוך, כבימינו], וממילא עמל הוא כעת לחתוך מגלילי הנייר ניירות חתוכים לקהל שיבוא להתפלל בישיבה.

תורי לנקות

מספר הרב שטיינהרטר: בבחרותי לפני עשרות בשנים, הגעתי לירושלים לצורך תורני, כשסיימתי את ענייני כבר לא היתה לחזור למרכז בתחבורה ציבורית, ונשארת בירושלים. עליתי לישיבת חברון, השעה היתה לאחר ה'אחר חצות', ופגשתי בבחור אחד שעוסק בתורה, ראו עליו כי מחשובי הבחורים הוא, ושמו היה 'אביעזר', הוא קיבל את פני בחמימות, ושאלתיו האם יש איזו מיטה פנויה לאורחים כאן בישיבה, הוא אמר מיד ש'כן בוודאי' והוביל אותי אל מיטה פנויה. כאשר נשכבתי על המיטה, עלה בדעתי, כי בטח הבחור נתן לי את מיטתו והוא נשאר ללמוד, ולכן על אף עייפותי הרבה, לא נרדמתי.

כמה זכויות, ודרגות יכולים לזכות
בקבלת פנים חמה ל'חדשים',
כל אחד היכן שהוא נמצא, בחור
בישיבה, מישהו בעבודה, כל אדם
בכל מקום שהוא, יכול להחיות
את הזולת, במילה טובה...

מדרש שבו הניקיון לוקה בחסר... בקרות מקרה, וודאי שזו הזדמנות,
אבל לאו דווקא.
לאו דווקא לחם ומים יש לספק, כי אם הרגשה טובה! יחס נאות,
קבלת פנים מסבירה.
כמה זכויות, ודרגות יכולים לזכות בקבלת פנים חמה ל'חדשים', כל
אחד היכן שהוא נמצא, בחור בישיבה, מישהו בעבודה, כל אדם בכל
מקום שהוא, יכול להחיות את הזולת, במילה טובה, בהצעה למלא
את החסר, ומתברר שבמקרים רבים ההצעה עצמה היא ה'חסר'.

לאחר שחלפה שעה, בה התהפכתי מצד לצד, החלטתי לקום ולחזור
אל בית המדרש, אך כשחזרתי אליו, בית המדרש כבר היה ריק
לחלוטין, והתחלתי לחשוב, אולי באמת המיטה שקיבלתי הייתה
מיועדת לאורחים בלבד, וסתם חשתי אי נעימות.
אך כשפניתי אל תאי הנוחיות, ראיתי אותו את 'אביעזר', כשהוא
מנקה אותם כמו ידיו!

כשאביעזר ראה אותי, הוא התפלל, 'מה לא היה נוח במיטה
שהצעת לי? אך אני השבתי בלשון המשתמעת לשני פנים, מספר
הרב שטינהרטר, כי 'הספיקה לי שעה'..
התפלאתי בפניו, וכי אין איש נקיון בישיבה, עד כדי שבחור חשוב
כמוך, צריך לנקות את חדרי השירותים?
הוא הסביר לי, כי כבר כמה ימים שאנשי הניקיון שובתים, ועקב כך
הבחורים מנקים את התאים, והיום זה התור שלי, ענה בפשטות.
חזרתי אל בית המדרש, ולמדתי עד זמן התפילה.
לאחר התפילה, קיבלו את פני אי אלו מכרים מבני הישיבה, וברכו
אותי לשלום, ובין הדברים התפלאתי בפניהם, כי בישיבתם בחורים
אחראים לניקיון, והם לא הבינו על מה אני מדבר.
סיפרתי להם שבחור בשם אביעזר, אמר שהלילה זה התור שלו.
הם היו המומים, באמת, הם סיפרו, זה נכון שיש עיצומים ושבתה של
עובדי הניקיון, אבל לא ידענו כי אביעזר פילץ הוא מנקה במקומם,
שמחנו כל בוקר לראות כי המקום נקי, אבל את הסוד לא ידענו.
כמוכן שכל לילה, היה ה'תור' של הבחור אביעזר פילץ, שגדל וצמח
ברבות הימים, בהתמדתו ובהתחסדותו, למרן הגאון רבי אביעזר
פילץ שליט"א, ראש ישיבת 'תושיה' שבמושב תפרח...

חברה הצעה

מפרשתנו למדים אנחנו מה המסר מהמעשיות הללו: אל תחשוב,
שכדי להתחסד, צריך אתה לחפש חולים ונדכאים, או לאתר בית

מלאה הארץ דעה סניפי 'דרשו' ברחבי תבל

ישראל | ארה"ב | אירופה | צרפת | ארגנטינה | אוסטרליה | בלגיה | קנדה
מקסיקו | דרום אפריקה | שווייץ | אוסטרליה | הונגריה | ונצואלה | פנמה
בלארוס | אוקראינה | רומא | ג'יבלטר | הולנד | ברזיל | ברלין

לימים נזקק הגר"א גניחובסקי לטובה כלשהי מר' מרדכי, ניצל הוא את הזדמנות והפציר בו שיספר לו מה קרה בסיפור ההלוואה. ורבי אברהם גילה לו שהחתימה היתה מזויפת ומעולם לא חתם על ערבות זו

הגר"ר שלום שווארץ שליט"א, על זהירותו המופלגת של מרן הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, בשמירת הלשון

"מוצא שפתיה תשמור" (דברים כ"ג, כ"ד)

הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, גאון היה בתורה ובגמילות חסדים וזהיר ומדקדק במצוות. למרות התמדתו בתורה בכל עת ידיו רב לו בסיוע לציבור וליחידים. ועל אף שמאות אנשים, תלמידים ושאר יהודים דיברו אתו פנים אל פנים, ברצותם לקבל עצה וסיוע, לא היה שייך להכשילו בשמיעת לשון הרע! עניין שמירת הדיבור היה חי בקרבו, וברבות מבין עשרות אלפי מערכות חידושי תורתו דן באיסורי הדיבור.

כשגלש בן שיחו ללשון הרע בזדון, ולא הועילו ההתחמקויות של ר' אברהם, הוא היה מפסיקו: 'לשון הרע!' או שמיהר והקדים לעשות תנועות ברורות של אי שביעות רצון, וכך המדבר הבין כי לא כדאי לו לשוחח בעניין.

אולם בטלפון קשה היה יותר. אירע שפלוגי החל לדבר באבק לשון הרע, ר' אברהם אמר לו: "לא כדאי לדבר על הנושא כלל", אך הלה לא השכיל להסיט את השיחה לאפיקים אחרים. או אז נאלץ ר' אברהם לקרוא בקול מעורר: "ר' יעקב, תרחם עלי! האוזניים שלי נצלות!" לאיש אחר ציטט בחרדה את מאמר הגמרא שהאוזניים נכוות בגיהנום תחילה לאיברים (כתובות ה: וביאור העניין יעין בשער הזכירה פ' יא שביאר שבהן מתחיל בעבירה).

לאיזה רעש היה רגיש

פעם, בעת לימודו עם החברותא בשבת, צלצל השעון המעורר בחדר הפנימי, ר' אברהם הביאו לשולחן כדי שלא יפריע לישנים, כאשר הניחו מצלצל אמר בחיוך: "זה לא אבק לשון הרע, אם כן זה לא צריך להפריע בכלל", וחזר לתלמודו בעיון כשברקע מנסר צלצול השעון ואינו מטריד כי אין בו אבק לשון הרע ('ויאמר הנני', עמ' 13-14).

ואמר "עיקר החומרות שאדם צריך לחפש להחמיר בהם - זהו בבין אדם לחברו ובממונ חברו, שכל הספיקות בעניינם הם ספיקות דאורייתא, והרבה לשונות חמורים שבתלמוד נאמרו על פגיעה בבין אדם לחברו. ורק לאחר מכן יכול להחמיר בשאר החומרות שהם בדרך כלל דרבנן".

סיפר ה'חברותא' שלמד עמו בחדרו בישיבה במשך שבע עשרה שנה: "מעולם לא קרה שנכנסתי, והתעניין מה קורה שם וכאן, גם

בתקופות שהרים געשו, ועולמות הזדעזעו בפוליטיקה העולמית, הארצית או הפנים חרדית. איני מסוגל להיזכר ב'שיחת חולין' של תלמידי חכמים שהיתה לי עמו, דיבוריו התמקדו רק סביב תורה. הדיבור היה קשור לעיון, ללומדות ולמוסר השכל. כמו כן תמיד בשעת כניסתי ישב עם ספר פתוח - מעיין, או עם מחברת - יושב וכותב [והניסיון מוכיח שבעת ניסיון הכתיבה פורה יותר]. ('ויאמר הנני', עמ' 363)

אין היתר לספר

סיפר הרה"ח ר' מרדכי קירמלובסקי שליט"א: "לפני מספר שנים נכנסתי לגביר בחוץ לארץ בשמו של הגר"א גניחובסקי זצ"ל להתרימו למפעלי טהרת המשפחה שעמדו בראשותו. אולם הגביר הנכבד אמר שאינו רוצה לתת מאומה למפעליו של רבי אברהם כיוון שהיו לו הפסדים עצומים בגלל רבי אברהם. ואף על פי שמחל לו על הפסדו, הוא מרגיש שכבר נתן לו דין.

מה אירע? לפני זמן מה בא אדם אחד וביקש ממנו הלוואה גדולה בסך שלוש מאות אלף דולר, ובידו מכתב מרבי אברהם החתום עליו כערב, שאם הלוואה לא ישלם, הוא יפרע את החוב. ולבסוף אותו האיש לא סילק את החוב. אמנם משום כבודו של הגר"א גניחובסקי לא ביקש ממנו לפרוע בתור ערב ומחל לו, אבל להוסיף לתת אינו מעוניין.

והנה בא אחד מבניו בריצה כל עוד נפשו בו וקרא: 'אבוי!! אבא! בדרכנו נתהפכה העגלה על כל אשר בה על המאכלים והדגים והבשר כל דברי המאפה הושחתו ובקבוקי היין והי"ש נשברו...

חובת ידיעת העיקר והטפל בחיים!

הרב בנימין בירנצוויג

"על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" (דברים כ"ג, ה')

מסופר על המגיד מדובנא זי"ע, שאמר למקורביו שעל כל פסוק שיצביעו לפניו יש ביכולתו להקשות קושיה בדרך משל ולתרגמה במשל. תמוהו המסובים פתחו חומש ונפלה עיניהם על הפסוק "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' וגו'". הרהר המגיד רגע קט ופתח ואמר: גביר אחד שידך את ביתו, ומאחר שהורי החתן ישבו במקום רחוק, קבעו שמסיבת התנאים יערכו באכסניה באמצע הדרך, הקדים אבי הכלה לצאת כדי לקבל את המחותנים והאם עמדה לבוא לאחר מכן עם שאר בני הבית ועם המטעמים שהכינה מכל טוב וביד רחבה.

בשעה שישב אבי הכלה עם מחותנו באכסניה בא אחד מבניו בריצה כל עוד נפשו בו וקרא: 'אבוי!! אבא! בדרכנו נתהפכה העגלה על כל אשר בה על המאכלים והדגים והבשר כל דברי המאפה הושחתו ובקבוקי היין והי"ש נשברו, ונוסף על כך גם אמא נפגעה...

בעיניו של הבן הטיפש היה זה עיקרו של האסון, הנזק שנגרם לדגים ולבשר, פציעתה של האם לא נזכר אלא בסוף כאילו בדרך אגב. וכך הוא גם בענייננו, הפסוק בא ומספר לנו על התנהגותם האכזרית של בני עמון ומואב והוא הולך ומונה תחילה "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים", ורק בסוף הוא מסיים ואומר "ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך".

הם שכרו את בלעם שיעביר בקלותו את ישראל מן העולם, ומשמע שעיקר הרשע היה בכך שלא קידמו את ישראל בלחם ובמים, ואילו מה שאמרו להביא כליה על ישראל אינו אלא דבר שבדרך אגב טפל, היאך זה?

הבה נתרץ זאת אמר המגיד במשל: יום אחד בא חוכר יהודי לשיבה ואמר לראש הישיבה, ברצוני להשיא את בתי יבחר נא הרב בשבילי בחור מהוגן נעים הליכות ויודע תורה, והריני מתחייב לשמור עליו כעל אבן טובה ולספק לו צרכיו כל ימיו.

שמע זאת ראש הישיבה ואכן בחר לו את אחד מהאריות שבחבורה בחור שעמל כל ימיו בישיבה בעומקה של תורה, ובודאי הודות להבטחת החוכר יוכל להמשיך הלאה גם אחרי החתונה בלימוד התורה ללא שום טרדה.

למחרת החתונה, בשעת ארוחת שחרית הגישו לחתן כיכר לחם שחור וחמיצה, התאמץ החתן לנגוס בלחם ובקושי הצליח להביא אל פיו פרוסה כדי בליעה, בארוחת הערב שוב אותו המאכל לחם

קשה וחמיצה. כך היה מידי יום.

האברך העדין שנתקשה לעכל מאכלים אלה, והיה פוחת ואוכל וכל יום הלך ורזה ונפלו פניו, כשראה המחנות שכחותיו של החתן כלים והולכים בא עליו בקולות ובצעקות מפני מה אינו אוכל?

משלא הועילו צעקותיו, שכר שני גויים מן הכפר בשני זהובים ליום שיהיו עומדים על גבו של החתן ומקפידים שיאכל, עשו כך שני הגויים ובכל סעודה וסעודה עמדו על גבו ושוט בידיהם וכל אימת שדחה החתן מעל פניו את הלחם היו מצליפים בו וכופים אותו לאכול, לילה אחד חמק החתן מן הכפר מוכה ומלא חבורות וחזר לישיבה וסיפר לרבו את אשר קרהו.

למחרת בא המחנות החוכר בזעקה וכשטען לפניו ראש הישיבה שהוא מענה את החתן ואינו מכלכלו כהלכה, השיב החוכר, שאין ידו משגת אלא כדי לחם וחמיצה.

שמע זאת ראש הישיבה ובא עליו בצעקה: מחוצף שכמותך לשכור שני גויים שיהיו עומדים יום יום וכופים אותו לאכול לחם קשה, זאת ידך משגת! לשם כך ישנו הכסף בידך! אבל לספק לו מעט מזון הגון יותר קצרה ידך?

הוא שאמר הפסוק, סיים המגיד, "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" ואם תאמר שמא מחמת עניותם נהגו כך שמא לא השיגה ידם לכבד את בני ישראל בלחם ובמים, מיד אנו רואים "ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור לקללך", ללכת ולשכור גוי מרחוק בשביל להביא קללות על ישראל לכך היה להם כסף די והותר, ורק מעט לחם ומים לא השיגה ידם. [אמונה שלמה].

מה היום עושים כשהילד מתחיל לדבר? במקרה הטוב מלמדים אותו תגיד אבא תגיד אמא, ובמקרה הפחות טוב מלמדים אותו על אותו בעל חי ששכח לסגור את הדלת...

רבי שלמה קולדצקי שליט"א עם צרור עובדות מפעימות
מגדולי הדורות, שהשקיעו מאמצים רבים שבהתחלות טובות

"פי יהיה לאיש בן סורר ומורה" (דברים כ"א, י"ח)

פרשתנו פותחת בשלש פרשיות: יפת תואר, ירושת הבן של האשה השנואה ובן סורר ומורה. לכאורה נראה שאין שום קשר בין הפרשיות הללו. אבל אומר רש"י: ולקחת לך לאשה - לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע - שאם אין הקדוש ברוך הוא מתירה ישאנה באיסור. אבל אם נשאה, סופו להיות שונאה, וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה, לכן נסמכו פרשיות הללו. הנה הבן סורר ומורה, כעת הוא לא עבר עבירה כל כך חמורה שחייב עליה מיתה, בסך הכל גנב מאביו כסף וקנה בשר ויין, אלא אמרה תורה, שאם הוא ימשיך בהתנהגות הזו, סופו יהיה כשיתאווה לבשר וליין, ולא יהיה לו כסף לתאוות שלו, ילך וילסטם את הבריות ויהרוג נפשות.

לכאורה מדוע הוא נידון כעת בשל עבירות שהוא עדיין לא עבר, הלא מצינו מפורש בתורה, כי הנהגתו של הקדוש ברוך הוא, היא לדון את האדם כפי מצבו העכשווי, ולא לפי עתידו וכן מצינו בישמעאל דכתיב באשר הוא שם, והיינו שדנו אותו לפי מה שהוא היום. וכן אמרו בראש השנה טז: אמר רבי יצחק: אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה, ואם כן צריך ביאור, מדוע בבן סורר ומורה, מצינו שנידון על שם סופו?

והביאור הוא: כי לבן סורר יש שורש רקוב, הראשית שלו רקובה, וכשהראשית רקובה הכל אחר כך יוצא רקוב. אין סיכוי שיצא ממנו משהו טוב.

אבל ישמעאל, שהשורש שלו היה טוב, בנו של אברהם אבינו, אז למרות שעתיד לעשות עבירות ולהמית את ישראל בצמא, מכל מקום כיון שהתחלה שלו היא טובה, יש סיכוי טוב שיחזור בתשובה, כמו שהיה לבסוף שישמעאל עשה תשובה.

איתא באבות (פרק ד משנה כה) שאלישע בן אבויה אומר שהלומד תורה בשנות ילדותו, התורה נחקקת בלבו כמו הדיו על נייר חדש, לא כן הלומד תורה בימי הזקנה, אין תורתו נחקקת היטב בלבו, כאותו דיו הכתובה על נייר מחוק.

שואל האדמו"ר רבי יואל מסאטמר: הרי בכל הש"ס, כל המאמרים שמובאים בשמו של אלישע בן אבויה, לא מזכירים את שמו, אלא אומרים 'אחר' מפני שיצא לתרבות רעה, אם כן מדוע כאן במשנה באבות הזכירו את שמו?

ומבאר: אלישע בן אבויה הוא משל חי לדבריו, מיסודו וראשיתו מקולקל היה, בין מצד אביו שהפרישו לתורה לא לשם שמים, ובין מצד אמו שאכלה מתקרובת עבודה זרה. צא וראה מה עלתה בו, לכן לא לחינם קבע רבינו הקדוש את דברי משנתנו בשם אלישע בן אבויה, כי אלישע עצמו הוא הפירוש החי של המשנה! הלומד ילד למה הוא דומה, הכל תלוי באיכות ההתחלה.

שלא יצטנן...

רבי משה שמואל שפירא בכל תחילת זמן בישיבה היה מביא את דברי רש"י על הפסוק "לדבר במ". משעה שהבן יודע לדבר למדהו תורה ציווה לנו משה, שיהא זה למוד דבורו, מכאן אמרו, כשהתינוק מתחיל לדבר, אביו מסיח עמו בלשון הקדש ומלמדו תורה ואם לא עשה כן, הרי הוא כאלו קוברו, וכו'.

והיה מקשה ראש הישיבה היתכן עד כדי כך כאילו קוברו? ועוד הרי אביו יכול ללמדו תורה אחר כך, מה הלחץ שמיד שמתחיל לדבר מיד ללמוד איתו תורה? (מה היום עושים כשהילד מתחיל לדבר? במקרה הטוב מלמדים אותו תגיד אבא תגיד אמא, ובמקרה הפחות טוב מלמדים אותו על אותו בעל חי ששכח לסגור את הדלת...).

והיה אומר ראש הישיבה, שמעתי מרבי ירוחם ממיר שהיה אומר, שרואים מכאן מהו כח ההתחלה, שאם בהתחלה לא דבר עמו בדברי תורה, הרי הוא כאילו קוברו, כי ההתחלה היא השורש, וכמו עץ שבתחילת גידולו אפשר לישר אותו שיגדל ישר, אבל אם בתחילת

גידולו היה עקום וכך גדל, אין מה לעשות יותר.

מובא בשם הגאון מווילנא שאם יבנו בית הכנסת, וכל מעשה הבניין יהיה לשם קדושת בית הכנסת, מובטח לכל המתפלל בבית כנסת זה שלא יחשוב מחשבה זרה בעת התפילה. וכל כך למה? ביאר רבי יחזקאל לוויןשטיין כי הראשית נהיה הטבע של הדבר, שביד האדם לקבוע את עומק תכונת המעשה, הוא בשעת הראשית, ולכן הכל תלוי בראשית טובה.

ישיבת וולאזין נוסדה על ידי רבי חיים בתפילות ובקשות, בכיות הרבה, בדמעות שליש ממש, עד שזכה לזה. למרבה בכייתו במשך שעה ארוכה, אמרו: היה אפשר לגבל את החימר לאבן הפינה בדמעות הרוחות שהזיל מעיניו, דמעות אלה שנספגו ביסוד בנינה של הישיבה, הן הן ששמרו והגנו עליה מפני כל סערות התקופה שעברו עליה, עד שנתקיים בה הכתוב הזורעים בדמעה ברינה יקצורו.

שנים רבות אחר כך, כאשר בראשות הישיבה כיהן כבר בנו רבי יצחק מוואלזין נוסדה ישיבה חדשה באחת העיירות, לחגיגת היסוד אשר נערכה ברוב פאר והדר, ובתכונה רבה, הוזמנו כל אנשי הסביבה, והשמחה היתה רבה, לאחר זמן, בחור אחד משם עבר ללמוד בוולאזין, ראש הישיבה התעניין אצלו על פרטי המאורע, כשמסר הבחור על השמחה הגדולה שנערכה ברוב טכס ותכונה, הגיב על כך הרב בדאגה, מי יודע אם יהיה קיום לישיבה זו, כשאבא הניח את אבן הפינה לישיבתנו, היה כולו מלא חרדה בו ביום, ולא עוד אלא שבכה והזיל דמעות עד שלא היה צורך במים לגבל את החימר.

להשקות בדמעות

גם הרב מפונביז' הקים את הישיבה בדמעות. וכמסופר בספר הרב מפונביז' התאריך שבחר הרב מפונביז' למאורע חשוב וגורלי זה, היה יום ראשון כ"ח באייר שבו חל יום הולדתו החמישים וחמישה, וכל אותו יום היה שרוי בתענית, והרבה בבכיות.

לקראת השעה היעודה, עלו אל הגבעה הגבוהה בזכרון מאיר ידידים ומקורבים שדבר הטקס נודע להם ביניהם היה החזון איש ורבי יעקב לנדא. החגיגה החלה באמירה נרגשת של פרקי תהלים פסוק בפסוק, רבי יוסף שלמה שפך את כף המלט הראשונה האמורה להיות אבן הפינה של ישיבת פוניבז' כשהוא מתייפח בבכי נסער בזאת תם ונשלם כל המעמד.

ר' יעקב הלפרין מזג כוסיות לשתיית לחיים, אך הרב מפונביז' סירב להצטרף אליו, מששאלו ר' יעקב לסיבת הדבר הסביר הרב שהוא בתענית וכך המשיך וסיפר על הרב הגאון הנודע רבי אפרים זלמן מרגליות רבה של העיר ברודי הקים ישיבה בעירו בשם 'בית אפרים' שלא זכתה להצלחה יתירה, תמה ר' אפרים בלבו כל השנים, מדוע אין נמשכים התלמידים לישיבתו, פעם גמר בלבו לשאול את פי רבי חיים מוולוז'ין ר' חיים שהאזין לשאלה בקשב, השיב בשאלה נגדית לר' אפרים, מה עשיתם באותו יום של הנחת אבן הפינה לישיבה? נזכר הרב, שביום זה לא אמרו יהודי ברודי תחנון, חגגו יומא טבא לרבנן, וליוו את המעמד בתהלוכה מפוארת, ובכלי זמר כיאות

לכבודה של תורה.

היא הנותנת, השיבו רבי חיים, אנחנו בוולאזין קבענו צום, ואמרנו סליחות, השקינו את אבן הפינה בהרבה דמעות. סיים הרב מפונביז' את סיפורו.

האנשים פנו ללכת, ברגע זה אמר לו החזון איש, כאשר זורעים בדמעה, בודאי ברינה יקצורו.

תפילה זרה באמצע המחשבות

אל הרבי ה'אמרי חיים' מוויז'ניץ נכנס חסיד אחד, ושאל: רבי יש לי מחשבות זרות באמצע התפילה מה עלי לעשות? השיב לו הרבי, ראשית עלינו להגדיר מה הן מחשבות זרות, אם אדם קם בחמש בבוקר, טובל במקוה טהרה, ממחר ללמוד דף גמרא, ולאחר מכן מתפלל תפילת שחרית, אזי אם באות לו מחשבות זרות באמצע תפילתו הרי הן מחשבות זרות בתפילה. אך אם קם האדם בשמונה בבוקר, יורד ומעלה את העיתון היומי מלמטה, גומר אותו מראשיתו ועד אחריתו שנים מקרא ואחד תרגום, שותה כוס קפה, ופעמים שלא יסתפק בכוס אחת שהרי טובים השנים מן האחד, רק אח"כ נוטל הוא את נרתיק הטלית והתפילין שלו ויוצא סוף סוף אל בית הכנסת, בדרך מחליף הוא מילים עם כל הנקלע בדרכו, שהרי שלום נפסק בהלכה שאין לומר לפני התפילה, והוא הלא מקפיד על ההלכה, לכך רק ישאל מה נשמע! בלא שאילת שלום, וכידוע שעל שאלה מסוג זה מה נשמע יש למשיב 'נשמע' גדול!

כך משוחח הוא עם פלוני על דא, ועם אלמוני על הא, וכשמגיע הוא בסוף אל בית הכנסת כבר ניחר גרונו ופיו יבש, ואז כשמגיע הוא אל תפילת שמונה עשרה, מגיעות לו מחשבות זרות, אין אלו מחשבות זרות בתפילה, כי אם תפילה זרה באמצע המחשבות...

ביכורים לה'

אותו הדבר הכסף הראשון שיוציא ביום, הוא למצווה לצדקה וחסד, עוד לפני שיקנה בו את צרכיו, בזה תושפע כל פעילות הנפש של האדם, וכן בכל פעולה ראשונית של האדם שתהא מוקדשת לה', ראשית מרצו, וראשית זמנו, ראשית יומו, ויומו הראשון, ראשית השבת, והשבת הראשונה ראשית חייו המשותפים וכן כל כיוצא בזה.

בספר 'אגרא דפרקא' כתבו תלמידי הבעש"ט: להזהר בעומדו ממיטתו, שתהיה המחשבה הראשונה, והדיבור הראשון, והמעשה הראשון, להשם יתברך בתורה ובמצוות, ועל ידי זה יהיו נגררין כל המחשבה ודיבור ומעשה של כל היום.

וכתבו בספרים הקדושים, שכל מצב של התחלה וראשית, כוללת בתוכה את כל מה שיבא אחריה, וכמו בשורש של העץ, שכולל בתוכו את כל הענפים והפירות שיוצאים ממנו, ולכן חשוב מאד לקדש את הראשית וההתחלה.

ואם מתחיל האדם את היום בקבלת עול מלכות שמים, אזי כל היום נמשך ונגרר אחרי התחלה זו שיוכל לעבוד את ה' כראוי כל היום, ואם ח"ו להיפך אז כל היום עובר בבטלה.

אמר הגר"ק שכל יום הוא 'ינקותא' ליום שאחריו. אם תחכה לתחילת 'ברכות' יוצא שאת 'זבחים' תלמד רק בעוד שבע וחצי שנים... געוואלד -איך תוכל לזכור את זה?!

פרויקט מיוחד לרגל תחילת לימוד 'סדר' קדשים בימים הקרובים - שאלנו את נבחני 'קנין ש"ס' למה כדאי להתחיל דווקא ב'קדשים'?

הרה"ח אהרן כהן

לפעמים קשה לקלוט עד כמה אנו שבויים בתודעה שאינה קשורה למציאות. (קונספציה בלע"ז). גם כעת עם כתיבת הדברים, אני מרגיש שייקח לי זמן להפנים שזוהי המציאות. כלפי מה הדברים אמורים; התגובות הרבות על השיחות והראיונות עם המיוחדים עם חברי ונבחני "קנין ש"ס" מראים שברוך השם הדברים מחלחלים מפעפעים ובעיקר משפיעים ומדרבנים. אך מה שאנו רוצים כעת להעלות למודעות, ליתר דיוק, להכריז ולזעוק, הוא. חלק גדול של נבחני "קנין ש"ס" הצטרפו למסלול ידיעת הש"ס, באזור סדר קדשים!

אכן בתקופת מעמדי סיום הש"ס והתחלת מסכת ברכות בלב נרגש, מצטרפים רבים מספור, כפי שנוכח כולנו לראות בעוד פחות משנתיים בסייעתא דשמיא. אך עדיין, רבים וטובים מעידים על הצטרפותם למסלול ד"קא בתקופת לימוד סדרי נזיקין-קדשים.

מאחר שהרכבת נמצאת עתה רגע לפני שהיא עוברת בתחנת האיסוף 'קדשים', לאחר שלומדי ה'דף היומי' עסוקים כבר מסכת הוריות שהיא המסכת האחרונה בסדר 'נזיקין', היא מסכת שנלמדת שבועיים בלבד, ומיד לאחריה מתחילים את סדר 'קדשים', והיא עצמה עוסקת גם היא בענייני 'קדשים' - מומילא זה הזמן לקפוץ על העגלה, לעלות על הרכבת ולהצטרף להצלחה האדירה!

בעוד ימים ספורים, יום שלישי כ"ג אלול, יתחלו רבבות אלפי לומדי ה'דף היומי' בכל רחבי העולם היהודי את לימוד סדר קדשים, ולכן החלטנו לפצח ולהבין את השיטה, איך הצליחו חברי 'קנין ש"ס' להצטרף, להישאר על הרכבת וגם להתקדם אל הקרון הראשון! פנינו לעשרות מחברי 'קנין ש"ס' המה המאושרים בעם, חכמים בעלי הניסיון, העומדים בעוד כ-20 חודשים לעמוד ברגש ובגיל ולהגשים חלום ושאיפת כל יהודי "הדרן עלך כל הש"ס, דַּעְתָּן עֲלֶיךָ וְדַעְתָּן עֲלֶיךָ", ולהיבחן על כולו בחדא מחתא(!) וביקשנו לשמוע מניסיונם ומחכמתם. למה כדאי להצטרף דווקא עכשיו, ולהשקיע בידיעת הלימוד בסדר ה'דף היומי'??

אבל לפני שנצא לדרך נבהיר כי לא באנו בזאת לשכנע מאן דהו להצטרף כבר עכשיו לתוכנית 'קנין ש"ס', משום שהדבר אינו אפשרי!

טכנית ההצטרפות למסגרת 'קנין ש"ס', [במסגרתה משננים ועומדים בכור המבחן פעמיים בשנה על כל הלימוד מתחילת

הש"ס!] אפשרית רק בתחילת המחזור של ה'דף היומי', מתחילת מסכת ברכות. אבל אפשר וגם רצוי להצטרף כבר עכשיו ולהיבחן בכל חודש על הלימוד החודשי, לצד השקעה להיבחן גם בבחנים המסכמים כל ארבעה חודשים על 120 הדפים שנלמדו במהלכם. נציין כי מאחר והבאנו תשובות של תלמידי חכמים רבים, חלק מהן חוזרות על עצמן, ובכל זאת הבאנו אותן מפני התועלת שבשמיעת וקריאת הדברים שוב ושוב, בסגנונות שונים, כל אחד לפי דרכו בלימוד הש"ס.

הרה"ג ר' נחום קופילוביץ: כניסה לתהליך של לימוד שינון וידיעה. אינו משהו שמושג ביום אחד, ולכן - חשוב עד קריטי(!) להתנסות ולהיכנס לתהליך העקבי של הלימוד וידיעת התורה בצורה יומיומית. לקיים כבר את ה"שבע יפול צדיק" במחזור המקדים...

בנוסף ברור הדבר כי כל דף שלומדים ומשננים נכנס למאגר ידיעת התורה שמשנה את חווית הלימוד לחלוטין עבור כל דף שיילמד בהמשך.

כמו כן, עצם הידיעה שנמצאים במסלול עוצמתי לידיעת הש"ס, נותן הרבה כח להתמיד עד לגמר בע"ה.

הרה"ג ר' יהודה רזאל: בראש ובראשונה, צריכים אנו לזכור את דברי חז"ל כפשוטם - מצוה הבאה לידי אל תחמיצנה. מתחילים ללמוד מסכת חדשה, סדר חדש, זה בדיוק הזמן להצטרף. לצד זה, מי יודע מה ילד יום, אם ה' נותן לך חיים עכשיו - נצל אותם! כלומר, הצטרף לדף.

החדשים יחסית. מי שיכנס כעת בתחילת קדשים, יוכל לעשות חזרות "רציניות" על קדשים. לקראת המחזור הבא הוא יכנס כשבאמתחתו כבר את כל קדשים, ויהיה לו הרבה יותר קל להבחין כך על הש"ס בסימומו של המחזור הבא בעז"ה.

הרה"ג ר' בנימין יצחק ברנט: אישית הצטרפתי והתחלתי להיבחן ברציפות בסדר קדשים, ומשם אני ממשיך ברצף עד היום לקראת סיום ש"ס פעם שניה בס"ד. כך שאני מרגיש עד היום, שרק הרווחתי מכך שהצטרפתי בקדשים ולא חיכיתי לברכות. גם בגלל שההצטרפות וההתחלה בסדר קדשים נותן ללומד הערכה נכונה, עד כמה צריך לחזור בשביל לדעת היטב את הדפים הנלמדים. ובפרט למבחנים המסכמים מדי ארבעה חודשים, שדורשים כמוזן חזרה נוספת מלבד זו החודשית. כמו כן, ללמוד סדר קדשים שפחות מוכר, תורם גם לתחושת הסיפוק של רכישת קנין בתורה.

הרה"ג ר' אליעזר בן גיגי: אל תאמר לשאפנה אשנה שמא לא תפנה, ובכלל, אחרי שהוכחנו לעצמנו שאנחנו מסוגלים במבחנים חודשיים ו 120 דף, זה ממש כמו לקחת תנופה לפני שמתחילים לעלות ל'קניין ש"ס'. אך אם מחכים לתחילת ברכות, זה נראה אז כמו הר גדול שקשה עד בלתי אפשרי לטפס עליו. בל נשכח שסדר קדשים לבד זה נכס לעצמו, ולא כדאי לוותר עליו.

הרה"ג ר' ידידיה קרמר: גירסא דינקותא עדיפא. עד הפעם הבאה שיתחילו קדשים אתה תהיה מבוגר יותר בשבע וחצי שנים. וגם, אני ייעז להוסיף ולשאול, אכן בדווקא כשמדובר בסדר קדשים. האם אתה באמת חושב שלא תצטרך חס ושלום את הידיעות האלו בשבע השנים הקרובות? מה עם "אחכה לו בכל יום שיבוא"?

הרה"ג ר' פסח ריינר: קדשים זה עולם חדש שכל כולו כמעט לא נלמד בסדרי הלימוד הרגילים ויש כאן הזדמנות יקרה מפז להסתער לעולם נפלא זה של: 'לשמה ולא לשמה' 'פיגול', 'נותר' 'מעילה' ו'בכורות'. כשלומדים את זה מרגישים שייכות לבית המקדש ואדברא אחרי שקונים קנין כזה, להתחיל את הש"ס, ייתן את כל הכח להמשיך עד הסוף כי בחלקו האחרון של הש"ס אנו כבר שולטים. לצד זה ראוי לציין; מי שלמד קדשים יודע שאחרי לימוד קדשים, הלומד הופך להיות אדם אחר, עם מעלה מיוחדת.

הרה"ג ר' גדעון יפה מסכם את החלק הראשון של היריעה בשאלה פשוטה ונוקבת: כל מסכת היא עולם מלא! למה לוותר עליו?

בדידי הווה עובדא. פעמים רבות רציתי להתחיל ללמוד בסדר הדף היומי, אבל תמיד דחיתי את העניין, מחר, מחר ושוב מחר. ואז, יום אחד בשנת תשס"ד כשלומדי 'הדף היומי' החזיקו במסכת מנחות דף יג' אמרתי לעצמי זהו זה, או עכשיו או לעולם לא. והתחלתי ללמד וגם פתחתי שיעור, זה היה ב'איסרו חג' סוכות תשס"ד. מאז כמעט כבר עברו שלושה סבבים שאני ב"ה זוכה ללמוד וללמד ולהיבחן בדרשו. קיימתי בעצמי - אם לא עכשיו אי מתי. וראיתי סייעתא דשמיא גדולה.

זאת ועוד, יש מימרא בשם מרנא החפץ חיים שאמר שאדם צריך להסתכל על החיים ולחשוב שלושה דברים, שהיום זה היום היחיד שנשאר לו לחיות, הדף שמולו זה הדף היחיד שיש לו ללמוד, ושאתה הוא היחיד שלומד כרגע בעולם. מי שמתבונן כך, וכי נשאר לו איזה צל צלו של ספק האם להצטרף היום או לא?!

הרה"ג ר' רפאל סטפנסקי: 'ברכות' זה מסכת שמסתמא כבר למדת בכולל או בשיבה, לבד או במסגרת. כך גם שבת ועירובין. זבחים ושאר סדר קדשים הם מסכתות שיש להניח שאם לא תקפוז למים ותצטרף כעת במסגרת הדף היומי, לא תלמד אותה לעולם!

אמר לי יהודי מבוגר שהצטרף ללימודו הדף היומי מעל גיל 60 (אצל מג"ש שטרם הגיע לגיל 30), אין לי זמן ללמוד את הש"ס בעיון, אבל אני מרגיש לא נעים להגיע לשמים עם מסכתות שלימות שלא עשיתי איתן לפחות היכרות... תדאג היום שזה לא יקרה גם לך. אם במחזור הזה אין לך זמן, אין סיבה שבמחזור הבא פתאום ייווצר זמן...

כמוזן שעצם מעלת לימוד סדר קדשים ידועה ומפורסמת, וידוע [נדמה לי מהגרר"ק] על הגמ' בשבת שגירסא דינקותא זוכרים טוב יותר, שזה לא רק ילד ביחס למבוגר, אלא גם בגיל מבוגר כמה שמקדימים יותר זוכרים יותר, וכמדומני שאמר הגרר"ק שכל יום הוא 'ינקותא' ליום שאחריו. כך שאם תחכה לתחילת 'ברכות' יוצא שאת זבחים תלמד רק בעוד שבע וחצי שנים... געוואלד - איך תוכל ליכור את זה?!

הרה"ג ר' ישראל שיף: תכנית 'קנין ש"ס' של 'דרשו' בנויה כך שצריך להוסיף כל הזמן ולחזור על הלימוד שעבר, בד בבד עם הלימוד החדש. ככל שעולים במעלות הש"ס עם הגדלת כמות הדפים, לכדי אלף ואלפיים דף ויותר, קשה יותר לחזור ביסודיות על הדפים

בזכות התורה ולומדיה

מאות אלפי יהודים כבר זוכים להתקדם מיד יום בידיעת התורה
באמצעות התוכניות השונות של 'דרשו' אל תישאר מאחור!

לפרטים והרשמה גש לעמדת נדרים פלוס

מתוקים

מהבש

יש לי נפש סוערת מאד, אם תסגור אותי בחדר ללמוד יומם ולילה, אשתגע ואשבור את כל החלונות...

"כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה" (כא יח)

כ"ק מרן אדמו"ר מצאנו זצ"ל מפרש את הפסוק שבא ללמדנו פרק בחינוך הילדים, וכך הוא פירש: כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן - ילד טוב! סוֹרֵר וּמוֹרֵה אֵינֶנּוּ - ומה הוא כן? שְׁמַע בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ! ובכל זאת - וְיִסְרוּ אֹתוֹ, מה תהיה התוצאה? וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם...

מעשה פלא שסיפר הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל על הרב מפוניב'ז, שכאשר נשא את בת הרב דוילקומיר, תיכף בשבע ברכות הלך לבדוק את העירוב ואת המקווה שבעיר וילקומיר, וחמיו הוכיח אותו הרי הקב"ה נתן לך מח גאוני, מובטחני שאם תפרוש מכל עסקי העולם ותעסוק בתורה"ק תגדל בתורה כמו ה'שאגת אריה', ואיך תיכף בכניסתך לעיר אתה הולך לבדוק את העירוב ואת המקווה, שב ללמוד תורה, מה לך להתעסק בדברים כאלה.

אמר לו הפונביז'ער רב, חמי היקר, כל יהודי נברא בכוחות הנפש שלו, אני יש לי נפש סוערת מאד, אם תסגור אותי בחדר ללמוד יומם ולילה, אשתגע ואשבור את כל החלונות...

ואמר הגרש"ז על מעשה זה, מסתמא בשעתו היה לשניהם צער מאלו הדברים, על תשובת החתן לחותנו, שניפץ את כל החלומות שלו, ושוב כבר לא יגדל ממנו 'שאגת אריה'.

אך היום אנו מבינים שהקב"ה, קורא הדורות, ברא את הפונביז'ער רב בכוחות הנפש כאלה כדי לבנות את עולם התורה, אם היו נועלים אותו בחדר להתמיד בתורה, מסתמא לא היה יוצא ממנו 'שאגת אריה' אלא מאושפז בבית חולים לחולי נפש, כי הקב"ה ברא אותו כך כדי שיבנה את המוסדות שבנה, שלזה היה צריך כוחות הנפש כאלה.

כל ילד יש לו כוחות הנפש משלו, ואסור להטותו לצד המנוגד למזגו הטבעי.

נענה רבי עקיבא איגר ואמר: "איני מבין, העשיר זקוק לסיגריה, מפני שהוא אוכל וזולל, לעמת זאת, העני זקוק לה, משום שהוא רעב..."

"בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה" (כא יח)

בן סורר ומורה נענש, בין השאר, על הזלילה והסביאה שלו, המביאות אותו לידי חטא. שכן תכליתו של האוכל הינה אך ורק להשביע את נפש האדם ולהחיותו, וכל אכילה שנועדה רק לענג את הגוף, הרי

היא בגדר של תאוה אסורה.

בהקשר לכך מובא בספר "מעשה שהיה" המעשה הבא: באחד הימים הזדמן לפני רבי עקיבא איגר, עשיר שסיגריה תחובה בפיו, והוא התענג על עישונה.

"לשם מה לך סיגריה זו?", התענין הרב. "הנני אוכל מעדנים רבים ומאכלי בשר שמנים, וכשהאדם שבע מאד מסיבה לו הסיגריה עונג רב", השיב העשיר.

בהזדמנות אחרת הבחין הרב בקבצן אחד, עני מרוד, שגם הוא מעשן סיגריה. "אדם זה", הרהר הרב, "בוודאי אינו מתענג כמו העשיר על מאכלי בשר מלא שמן, לשם מה לו, אפוא, סיגריה?" והוא שאל אף את העני לסיבת העישון.

"לעיתים גוברת בי תחושת הרעב", הסביר העני, "ועישון הסיגריה פוגם בתאבון, וכבר איני מרגיש שאני רעב".

נענה רבי עקיבא איגר ואמר: "איני מבין, העשיר זקוק לסיגריה, מפני שהוא אוכל וזולל, לעמת זאת, העני זקוק לה, משום שהוא רעב. וכי לא פשוט יותר יהיה שהעשיר יתן את מותר האוכל שלו לעני, וכך לא יצטרכו לעשן לא זה ולא זה?!"

האיש נטפל אליו: "למה לא ינעל את נעלי הבית האלו?" שאל את הרב מטשעבין שוב ושוב. עד שהרב נענה ואמר לו: "אני מפחד שאחליק..."

"וְלֹא יִלְבַּשׁ גִּבֹּר שְׁמֵלַת אִשָּׁה" (כב ה)

סיפר מגיד המישרים הגה"צ ר' שלום שבדרון זצ"ל: הנשים

בירושלים היו נוהגות לנעול נעלי בית מעץ.

ב"בית המרחץ" השכונתי של שערי חסד נרכשו עשרות זוגות של אותם נעלי בית לרווחת המתרחצים שלא יחליקו מהרטיבות שעל הקרקע. בהזדמנות מסוימת נכנס יהודי אמריקאי למקוה והבחין שהגאון מטשעבין לא נועל את אותם נעלי בית. האיש נטפל אליו: "למה לא ינעל את נעלי הבית האלו?" שאל את הרב מטשעבין שוב ושוב. עד שהרב נענה ואמר לו: "אני מפחד שאחליק..."

"כשהרב מטשעבין יצא לרחוב", סיפר רבי שלום שבדרון, "הלכתי אחריו ושאלתי - אתם מפחדים להתגלש 'על איסור לא ילבש?!...כן, כן, השיב הגאון זצ"ל. ונהנה שירדתי לעומק חריפתו". (חששו היה דווקא באותן נעלי בית באותם ימים)

כששמע זאת הרב, לקח סכין וקרע את התפירות וכך ישב כל הלילה ברוח ענוה יתירה, וכל זה מחמת ששמע ממנו דין אחד אף שכל הפוסקים לא סברו כמותו

"לא תלבש שעטני" (כב יא)

בספר 'דברים ערבים' (סערת אליהו) מובא שהגאון מוילנא סיפר לבניו איך למד ענוה מרב אחד: פעם אחת בזמן גלותו של הגאון ז"ל הוא הגיע והתיישב ללמוד שם, אף אחד לא ידע מיהו, והרב הזמינו לאכול עמו את סעודת הערב. לאחר מכן אמר הרב לאורח שישכב לנוח בביתו לישון, כי השעה היתה מאוחרת ביותר ואפילה מאוד ומטר סוחף ניתך ארצה.

וביקש ממנו הרב שיתן לו לקיים מצות הכנסת אורחים בגופו, וכסיהו בבגד חם מעורות של כבשים, ואילו הרב נשאר ללמוד בשקידה גדולה. לפתע ראה הרב שהאורח הוריד מעליו את השמיכה, קם הרב וכיסהו שנית, והמשיך בלימודו. הגאון לעומת זאת שוב שמט את השמיכה אט אט מעל גופו, והרב שוב מכסהו, כך כמה פעמים. עד שניגש אליו הרב ובקשו בתחנונים שלא יבטלהו בלימודו וישמור שלא תפול השמיכה ממנו.

השיב לו הגאון בשפה רפה מאוד שהוא חושש משעטנו לפי דעת הרמב"ם בהלכה זו מהלכות שעטנו החושש לעורות הנתפרים משום שעטנו.

כששמע זאת הרב, לקח סכין וקרע את התפירות וכך ישב כל הלילה ברוח ענוה יתירה, וכל זה מחמת ששמע ממנו דין אחד אף שכל הפוסקים לא סברו כמותו, והרב יודע כן, אך מרוב ענוותנותו עשה כן לפי דעת האורח. בבוקר רצה הרב לקרב את אורחו לאחר שהבין כי שהוא תלמיד חכם, והצטער הגאון ואמר כי כבד (קשה) להגיע אל הענוה, של הרב הצדיק ההוא.

בדקו המהנדסים את החבל שעל הקרון ומצאו שהוא קלוע מצמר ופשתים, ומכיון שלא מצאו סיבה אחרת, ניסו להחליפו

"צמר ופשתים יחדיו" (כב יא)

הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל בספרו אזנים לתורה כותב: "גם זה

מחוקי התורה הקדושה ואין לנו לבקש טעמים לאיסור שעטנו, אבל מעניין הדבר שבנערותי ראיתי בספר, שבעת שבנו רכבת חשמלית בקייב, לא זו הקרון ברחוב אחד ממקומו, ובדקו המהנדסים את החבל שעל הקרון ומצאו שהוא קלוע מצמר ופשתים, ומכיון שלא מצאו סיבה אחרת, ניסו להחליפו בחבל של פשתן נקי, ואז עבר זרם החשמל דרך חבל הברזל שהיה קלוע בתוכו, והקרון הלך לדרכו, ויתמחו האנשים מאד על תופעה זו, והרי שאין הזיווג עולה יפה".

תכף קם רבי שמשון ממקומו, קרא למאן-דהוא מיושבי בית המדרש ויצא עמו החוצה. "במטותא, זכה בפראק הזה בקניין גמור", ביקש. "מתנה זו מתנה", השיב האברך לעומתו בזיק של שובבות

"גדלים תעשה לך" (כב יב)

בספר 'אוהביו' כצאת השמש בגבורתו' מסופר על הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל, שחשש מחיוב ציצית בפראק, העשוי להיחשב כבגד של ארבע כנפות (על אף שיש בו פינה מעוגלת, המבטלת ממנה שם 'כנף').

מה עשה? בשו"ע נפסק, שבגד שאול עד פרק זמן של שלושים יום - פטור מציצית. ה'פנטט' שמצא, אפוא, היה פשוט בתכלית: מדי עשרים ותשעה יום, היה שב ומקנה את הפראק שלו לפלוני, ולאחר מכן חוזר ושואל אותו ממנו, ובכך פתר את בעיית חובת הטלת הציצית, כי לעולם היה במעמד של 'שואל' לזמן קצר הפוטר אותו מציצית.

והנה בליל שבת אחד, כאשר נזכר לפתע שבדיוק בלילה זה, הסתיימו שלושים הימים של ההשאלה האחרונה, מיהר לבקש מאחד מיושבי בית המדרש לזכות בו, שכן אף כי אין עושים מקח וממכר בשבת, ובכללם שואל ומשאל, הרי לצורך מצוה מותר לעשות קנין בשבת. לאחר תקופה - מצא דרך אחרת להימנע מחשש ביטול המצוה. הוא ביקש שיתפרו את הפראק באופן שרובו סגור ואין הוא נידון כארבע כנפות, ובכך נפטור מן הצורך לערוך חשבון מדוקדק של פחות משלושים יום מעת ההשאלה, שכן מכאן ואילך היה הפראק יכול להיות קניינו הפרטי, ועם זאת פטור מציצית.

והנה, בעודו יושב פעם בבית המדרש של הקהילה באופקים, נתפס הבגד בזיז כלשהו שבלט מספסל בבית המדרש, וכתוצאה מכך נפרמה התפירה, והבגד שב להיות בחשש ארבע כנפות.

תכף קם רבי שמשון ממקומו, קרא למאן-דהוא מיושבי בית המדרש ויצא עמו החוצה. "במטותא, זכה בפראק הזה בקניין גמור", ביקש. "מתנה זו מתנה", השיב האברך לעומתו בזיק של שובבות, "יום הפורים קרב ובא, ואני מעוניין ללבוש בו פראק. אזכה בו באמת..." רבי שמשון חיך והסכים בלב שלם. החשש מפני ביטול מצוה, עולה הרבה יותר ממחירו של חלוקה דרבנן.

"ועד היום" - מספר בעל המעשה - "עד"ן מצוי ברשותי אותו פראק שזכיתי בו בהיסח הדעת".

המהרי"ל דיסקין הורה לשנות את שמו ונתן לו עגיל לתלות על אוזן בנו לסגולה..

"כָּל אֲשֶׁר יִזְרוּ אֶתְכֶם הַפְּהִינִים... תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת" (כד ח)

בספר 'דברים ערבים' (דגל מחנה ראובן), מסופר שהרה"ג רבי ראובן ויספיש (אליצור) זצ"ל סיפר אחיו של הגה"ק רבי נחום משאדיק, בהיותו ילד, חלה עד מאד, והיה נראה שסופו קרוב. אביו רבי אברהם, שזה היה לו הבן היחיד שנותר מכמה וכמה ילדים, רץ למהרי"ל דיסקין ובקש ממנו שיתפלל על נפש בנו.

המשך מעמוד 11 | הגאון הגדול רבי יצחק קולדצקי שליט"א

המושגים של 'חופש' של 'הבראה' לא היו קיימים לגביו. רק ללמוד וללמוד במסירות נפש כל היום והלילה. רבי יוסף דוב סולוביצ'יק זצ"ל, ראש ישיבת בריסק, בנו של הרב מבריסק זצ"ל, כשרצה להסביר פעם לתלמידו ומקורבו רבי שמחה בונים וולדנברג זצ"ל מדוע זכה ה'סטייפלער' ל'דעת תורה', אמר הגדרה מושלמת: "זיצט א איד און לערנט תורה ווי אמאל..." ["יושב יהודי ולומד תורה כמו פעם"]. בלי לבקש כבוד, בפיתו, בלי פרסום בלי רעש; "איש תם יושב אוהלים". לכן זכה שכולם נשמעו לו. ה'סטייפלער' עצמו התבטא פעם: "ביום שאינני לומד שש-עשרה שעות אין לי דעת תורה!"... ואגב, חוויה דומה של תחושת רוממות מהולה בפחד ויראת-הכבוד

המהרי"ל דיסקין בירך אותו שהילד יחיה, והורה לשנות את שמו בהוספת השם זיידל בהוסיפו: 'ער וועט נאך זיין א זיידע' (הוא עוד יהיה סבא). גם נתן לו עגיל לתלות על אוזן בנו לסגולה.

המילים שיצאו מפה קדוש המהרי"ל דיסקין התגשמו כפשוטן באופן מופלא, ר' ראובן אכן זכה להיות סבא, אך תקופה קצרה לאחר מכן, הלך לעולמו במגפת הטיפוס שהשתוללה בירושלם בשלהי מלחמת העולם הראשונה ביום כ"ג אדר תרע"ח.

(דברים ערבים - דגל מחנה ראובן, עמוד רס"א)

כפי שחשתי בעומדי לפני ה'סטייפלער', חוויתי שוב בעיצומה של שמחת הנישואין שלי. כאשר החלו הריקודים, ונפתח מעגל גדול באמצע האולם שהורכב מגדולי התורה וארזי הלבנון: הסבא ה'סטייפלער', חותני שר התורה רבי חיים קנייבסקי, אבי מורי רבי שכנא קולדצקי, רבי חיים גריינימן, רבי נסים קרליץ, רבי ישראל אליהו ויינטרויב, רבי דוב ויינטרויב, רבי זאב אידלמאן, רבי יעקב גלינסקי, רבי גדליה נדל, זכר צדיקים לברכה ועוד. ממש רטט אחז בגופי להיות חלק מהמעגל המקודש הזה. זיוו, הודם והדרם הצדיקים הללו אשר העניקו חמה בגובה קומתם - הורגשו היטב, ורוממה את רוחי.

(לעשות רצונך - הרב בנימין גינזבורג)

המשך מעמוד 21 | הרב בנימין בירנצוויג

כמה עלינו להפנים את היסוד הגדול הזה לחיים לדעת את העיקר והטפל בחיים! אנשים מוציאים כסף רב על הנאות העולם, על בילויים, על כל צרכיהם הגשמיים, מייפים ומפארים את היכל ביתם בכל מיני דברים מפוארים ונוצצים, וכשמגיע אליהם חיוב מצוה, הרי הם מתחילים לחשב ולחשבן כמה עולה וכמה 'הנזק'.... רהיטים

לביתו הוא יקנה את הכי יקרים ומרהיבים, ואילו מוזזות לפתחי ביתו, יחפש במבצעים..... עלינו לזכור ולא לשכוח אף פעם את העיקר, גם בהתעסקותנו בחיי היום יום, לזכור תמיד את העיקר, את מטרת מציאותנו כאן בעולם, לעשות רצון אבינו שבשמים!

המשך מעמוד 15 | הרב עמרם בינעט

זלמן פרחח לה לעולם שכולו טוב, אבל נשאר כאן הגוף שלו, וזה גוף שכל כולו חפצא של מצווה. כמויות המצוות שהוא עשה עם הגוף הזה הן בלתי נתפסות. כמה עמל התורה, כמה שקידה ויגיעה, כמה מילים טובות, כמה ביקורי חולים, כמה מחמאות, כמה התגברויות ומלחמת היצר, כמה פעמים הוא מנע מעצמו אוכל כדי הרגיש שזה מיותר לו עכשיו וכמה פעמים הכריח את עצמו לאכול כי הבין שזה רצון הבורא. הגוף הקדוש והטהור הזה הוא כמו ספר תורה של ממש, קדושה עצומה ונוראה!

והאמת, שכל אחד ואחד מאתנו יכול להפוך את הגוף שלו לחפצא של מצווה. צריכים רק לשים לב, להפעיל את הראש ולהדליק את הלב לאהבת ה' וליראתו, וכך זוכים לאסוף זכויות בלי סוף בכל רגע

נתון. אפשר לקיים כל כך הרבה מוות 'על הדרך', אתה קם בבוקר, אומר מודה אני, נוטל ידיים, מיד ממלא מים לנטילה גם לבני הבית, מתלבש נועל נעליים והלך להתפלל, כמה מצוות כבר קיימת? אינספור! סיימת להתפלל בדרך החוצה מבית הכנסת אתה מתכופף ומרים איזו עטיפה של חטיף שילד אכל ושכח לזרוק לפח... בחדר קפה אתה ממלא סוכר כי בדיוק נגמר ואתה רוצה שגם לאחרים יהיה, יוצא החוצה ואומר מילה טובה למנקה הרחובות שמזיע כל כולו מהעבודה הקשה, ויכול להתמוגג מהנאה צרופה לשמע ממחמאה קטנה ופשוטה... אפשר להביא עוד ועוד דוגמאות, אבל הרעיון ברור, לאסוף מצוות זה קל, קלי קלות! צריכים רק לקחת את זה לתשומת לב ולהתחיל 'לעבוד בזה'.

לארגון 'טהרת המשפחה' כדרכו. אמר הגר"א שדבר זה צריך לשאול את מרן בעל ה"אילת השחר".
ואכן הציעו את השאלה לפניו (ע"י הגרמ"י שניידר שליט"א), ולאחר שהרהר בזה השיב, שאינו רואה שום היתר לדבר לשון הרע בשביל לקבל תרומה ('אגן הסהר', עמ' 310).
יודגש שהמדובר היה על תרומה בעלת ערך רוחני והצלה שאין ערוך לה, אבל ערך חשוב זה אינו דוחה איסור לשון הרע על אותו יהודי רע מעללים ששלח ידו בזיוף חתימת הזולת.
(הפה קודש קדשים')

כאשר חזר ר' מרדכי סיפר להגר"א גניחובסקי את הדבר, ורבי אברהם הגיב בשתיקה. לימים נזקק הגר"א גניחובסקי לטובה כלשהי מר' מרדכי, ניצל הוא את הזדמנות והפציר בו שיספר לו מה קרה בסיפור ההלוואה. ורבי אברהם גילה לו שהחתימה היתה מזויפת ומעולם לא חתם על ערבות זו, ממילא אין לו כל צורך לשלם. אלא שלא הודיע זאת לגביר כי מה תועלת לספר לו על כך, אחרי שכבר מחל לו? והרי זה סתם לשון הרע.
המשיך ר' מרדכי וסיפר, ששאל את הגר"א גניחובסקי שאולי כדאי לספר לגביר את האמת, כדי לטהר את שמו ובכדי שימשיך לתרום

טובה, כי השנה הראשונה אחר הנישואין היא היסוד לכל החיים.
ה'שם משמואל' כותב, שנער בר מצוה צריך לשים לבו במיוחד על לימודו בשנה הראשונה אחר שנעשה בר מצוה, כי היא היסוד לכל ימי חייו, ולא רק לשנות הבחרות שיושב ולומד בישיבה. זוהי גם החשיבות המיוחדת של חודש אלול, כי ראש השנה וימים נוראים הם הראשית של כל השנה, ולכן צריך הכנה עוד לפני הראשית, במשך חודש אלול לדאוג שהראשית תהיה טובה.
ועוד איתא בירושלמי אדם שישן בראש השנה, ישן מזלו במשך השנה. וצריך להבין מהו הענין הגדול שלא ישן אדם בראש השנה, ולאכול דברים לסימן טוב? אלא מכיון שהראשית של השנה היא משפיעה על כל ימות השנה, כשהתחלה והראשית טובה, הכל הולך אחר כך בטובה.
(וארטיס לפרשת השבוע - כי תצא תשפ"ד)

מסופר על הרב אלישיב מנהגו היה כשמתעורר תיכף ומיד היה דוחף את השמיכה, וקם במהירות, גם כשסבל מבעיה רפואית בגב, המשיך כך, אף על פי שהדבר היסב לו סבל רב. הרופא אמר, שהוא לא מוכן להשלים עם כך שבמצב כזה אסור לו לעשות תנועות חדות ובגלל זה הוא סובל, אבל הוא לא ויתר ומיד קפץ, כי הרגיש שזה נקודת הניצוץ, וכן תמיד היה נראה מתאמץ להתגבר, ובכך הוא תפס את התחלת היום.
בספר 'דינים והנהגות' מהחזון איש מובא שהחזון איש היה מזדרז לתפוס את התחלת השבוע, והתחלת החודש בלימוד, בהתחלה טמון הכח להמשך, וכשיש בידו התחלה כאילו יש בידו הכל.
בספר 'מצור דבש' לרבי זאב שטיינהוז כותב: שרואים את חשיבות הראשית וההתחלה מהפרשה, התורה אומרת כי יקח איש אשה חדשה וגו' נקי יהיה לביתו שנה אחת התורה דאגה שהראשית תהיה

אינך עומד בזמני תפילות, קשה לך לקום בבוקר, אבל אז יביאו בפניך את אותם ימים שהרווחת כמה שקלים וקמת כארי...
יצחק האדם אבל באמת זה היה הקשה ביותר, לא יעזור לו כי העובדה שבמקום שחש שמשתלם לו לא היה לו קושי, הווה אומר שהוא רק היה צריך לפתח אצל עצמו עד כמה משתלם עבודת ה'.

תירוצים על מעשינו הנלוזים, ונרגעים...
לפעמים אנחנו אפילו משוכנעים כל כך מעצמינו עד שנראה לנו שאפילו מגיע לנו שכר על המעשים הלא טובים שלנו, אומרת התורה דע לך מהי צורת הדין שדנים אדם - "דע מה למעלה ממך" אתה נשפט על פי מעשיך, יתכן ואתה חלש בכוחותיך הפיזיים ולכן

לחיות כמו יהודי

קביעות בלימוד יומיומי ב'משנה ברורה' במסגרת 'הדף היומי בהלכה' - ללמוד לחיות כיהודי אלפי שיעורים מתקיימים מדי יום בפריסה ארצית, לפרטים והצטרפות גש לעמדות 'נדרים פלוס'

האם מותר לחלל את השבת עבור צורכי החולה שאין בהם תועלת רפואית? ומדוע מותר לחלל את השבת לצורך שיכון כאבי חולה 'שיש בו סכנה'?

יש מהראשונים שסוברים, שההיתר לחלל שבת לצורך חולה שיש בו סכנה אמור גם בצורכי החולה שמניעתם אינה מסכנת אותו, וטעם ההיתר, שמאחר ומתעסקים במצנת הצלת הנפש שהשבת נדחית מפניה, כל עוד לא הסתיימה המצוה נדחית השבת גם מפני החלקים שאינם מעיקר המצוה. ועוד, שאילו לא הותר חילול השבת עבור צורכי החולה שאין בהם תועלת רפואית, היו אנשים נמנעים מעשיית הפעולות שכן נדרשות לרפואתו, או שהיו טועים בהבחנה בין הפעולות השונות, וממילא נחשבות כלל הפעולות כ'הצלח'. אולם, לדעת ראשונים רבים, מותר לעשות רק פעולות המרפאות את המחלה או שמונעות את התפשטותה ואת החמרתה. ולהלכה, פעולות שאיסורן מדאורייתא אשר אין בהן תועלת רפואית, ראוי לעשותן על ידי גוי.

ופעולות המחזקות את גופו של החולה או שהן חלק ממהליך ההחלמה המלא, וכל שכן אם הן מונעות את חזרת המחלה, הורה **השבט הלוי**, שמוותר לעשותן בשבת, משום שהן חלק ממהליך של ריפוי המחלה. וכמו כן, פעולות לשיכון כאביו של חולה שיש בו סכנה, הכרוכות בעשיית מלאכה, מותרות בשבת, וכתב **השבט הלוי**, שהיתר זה הוא אף כאשר מדובר במחלה חשוכת מרפא. וסיבת ההיתר לעשות מלאכה לצורך שיכון כאבים, לדעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל** - משום שהכאבים עלולים להחמיר את מצב החולה באופן ישיר, ולדעת **הגר"נ קרליץ זצ"ל** - משום שהם משפיעים לרעה על מצב רוחו של החולה ועלולות להיות לכך השלכה מיידית על מצבו הגופני. והוסיף הגר"נ קרליץ זצ"ל, שמטעם זה מותר אף להרדים חולה לפני ניתוח בשבת, גם כשהדבר אינו הכרחי לקיום הניתוח.

[שו"ע שכה, ד, משנ"ב יד, וביה"ל ד"ה כל; ב"מ דרשו, 15, 16 ו-18; וראה עוד שם]

החש כאב חזק באבר פנימי - האם מותר לחלל את השבת לצורך ריפוי? ואיזו דרגת 'חום' נחשבת כסימן לסכנה?

חכמינו ז"ל אמרו שכל 'מכה' באבר פנימי, נחשבת כסכנה לחיי החולה, ויש לחלל את השבת לצורך ריפוי, אלא אם כן ידוע כי לא נשקפת סכנה לחייו, או שלא נשקפת סכנה מיידית וניתן להמתין למוצאי שבת. ו'מכה' - פירושה שאירע קלקול מסוים באבר הפנימי מחמת מכה מבחוץ או פצע שהתהווה בו, וכדומה. ואף כאשר לא ידוע על מכה או פצע, אך החולה חש כאב חזק באבר פנימי, וחושש כי הוא נובע ממכה או מפצע בלתי ידועים, יתכן שמוותר לחלל את השבת לצורך בירור הענין. ובמקרה של כאב חזק בכליות, כיס המרה וכיוצא בהם, שהנסיון מורה כי כאב חזק באברים אלו מעיד על דלקת שנוצרה או 'אבנים' שהצטברו בהם - דעת **השבט הלוי**, שבודאי מותר לחלל את השבת לצורך ריפוי.

והופעה של 'חום' גבוה נחשבת כסימן לסכנה הנשקפת לחיי חולה, ומותר לחלל את השבת לצורך ריפוי. וחום המלווה בצמרמורת, דינו כחום גבוה. והפוסקים כתבו הגדרות שונות להלכה זו: לדעת **האגרות משה**, מכ-38.9 מעלות צלזיוס ומעלה, נחשב החום לגבוה, ואם החולה עצמו חושש לחייו מותר לחלל את השבת אף בחום של כ-38.3 מעלות צלזיוס. לדעת **השבט הלוי**, מכ-40 מעלות צלזיוס נחשב החום לגבוה, ובפחות מכך, אם הוא מלווה בשיעור וכדומה, נחשב כחולי 'שאין בו סכנה' [ראה במקורות]. לדעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, כל דרגת חום חריגה המלווה

בתחושת חולי ולא הוברר כי אינה נובעת מסיבה המסכנת את חיי החולה, נחשבת כחום גבוה לענין זה. ולדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, כל דרגת חום חריגה שתורפות להורדת חום לא השפיעו עליה, נחשבת כחום גבוה.

וחולה שנשקפת סכנה לחייו, אך ידוע בוודאות! כי הסכנה אינה מיידית ואין כל נחיצות לרפוא בשבת - וכגון שרופא אומר כך - אסור לחלל את השבת לצורך ריפוי. וחולה הזקוק לניתוח דחוף, גם אם מדובר בניתוח כזה שלפי נוהל בתי החולים הוא עלול להידחות [גם בימות החול] מפני ניתוחים אחרים הדחופים יותר - חובה לנתחו בשבת. וחולה שנשקפת סכנה לחייו, וידוע בוודאות כי בהמשך השבת יצטרכו לחלל את השבת לצורך ריפוי, מותר לעשות את הפעולות הנדרשות לשם כך אף בטרם הגיע זמנו, אולם, אם בשעה זו לא נשקפת סכנה לחייו אלא שידוע כי בהמשך השבת יהיה במצב של סכנה - אסור לעשות מלאכת לצורך ריפוי בשעה זו, אלא אם כן קיים חשש שבשעה שהסכנה תופיע לא יספיקו לעשות את כל המלאכות הנדרשות.

[שו"ע שכת, ג-ד רז, משנ"ב ח, ט, טז, רכ, וביה"ל ד"ה ודוקא (וראה עוד שם); בו"מ דרשו, 17, 19, 20 ו24; וראה ארחות שבת כ, הע' סד]

מה מותר לעשות בשבת לצורך חולה שאין בו סכנה? והאם מותר לחלל שבת כדי למנוע צליעה קבועה?

חולה שאין בו סכנה, אך מחמת חוליו או כאביו נפל למשכב, או שמדובר במחלה או בחולשה של כל הגוף - מותר לומר לגוי לעשות מלאכה דאורייתא לצורך ריפוי, במידה והדבר נדרש בשבת. וכן מותר לישראל לעשות מעשי רפואה שאין בהם איסור מלאכה, כגון נטילת תרופה, או לעשות איסורי שבת דרבנן ב'שינוי', לצורך ריפוי. ובכל מצב רפואי שאין בו סכנה, אך לדעת רופא קיים חשש שאם לא יטפלו בו בשבת עלול להתפתח מצב של סכנה, וכגון שקיים זיהום העלול להביא לידי כך - מותר, במידת הצורך, אף לישראל לחלל את השבת במלאכה דאורייתא לצורך הטיפול.

ואדם שאינו נתון בסכנת נפשות, אך הוא נתון ב'סכנת אבר', דהיינו שאחד מאבריו נפגע באופן שאם לא יטופל בשבת יאבד את תפקודו באופן בלתי הפיך - וכגון שאצבעו נקטעה באופן שאם לא תטופל באופן מידי לא יוכלו לחברה עוד - מותר לישראל לומר לגוי לעשות מלאכה דאורייתא לצורך ריפוי, וכן מותר לישראל לעשות מלאכה דרבנן לצורך ריפוי. ואף בספק סכנת אבר, כלומר, שקיים רק חשש לאיבוד התפקוד של האבר - דעת הגר"ז אויערבך זצ"ל שמותר לחלל את השבת באופנים הנ"ל. ואף אם הסכנה אינה לאיבוד התפקוד המלא של האבר, אלא רק לאיבוד חלקי של התפקוד, וכגון שרגלו ניזוקה באופן שאם לא תטופל יגרום לו הדבר לצליעה קבועה - דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל שמותר לחלל את השבת באופנים הנ"ל. ואבר שתישאר בו צלקת, גם אם היא מכערת מאוד את מראהו - דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שאין זה נחשב לסכנת אבר. ואם חולה באחד מאבריו, אך אין סכנה לאבר זה - ובלשון הפוסקים: 'מקצת חולי' - מותר לומר לגוי לעשות מלאכה דרבנן לצורך ריפוי.

[שו"ע שכת, יז, ומשנ"ב מו, מז (וראה עוד שם), מח, מט, נב, נד, נז, ק וקכא; בו"מ דרשו, וראה שו"ע א; בו"מ דרשו, 60; וראה ארחות שבת כ, הע' קעז]

האם מותר לומר לגוי לעשות מלאכה בשבת לצורך ילד בן אחת עשרה?

קטן, ביחס לדברים הנצרכים לו מאוד, נחשב כעין 'חולה שאין בו סכנה', דהיינו, שמותר לומר לגוי לעשות מלאכה עבור דברים אלו. ולדוגמה: קטן שאין לו מה לאכול, אף במידה שאין סכנת נפשות בדבר - מותר לומר לגוי להביא עבורו מאכל דרך רשות הרבים, או לבשל עבורו. ולדעת גדולי האחרונים, היתר זה אינו אמור בנוגע לענייני אכילה ושתייה בלבד, אלא בנוגע לכלל צורכי הקטן, כגון חימום והדלקת אור. ולדעת המנחת יצחק, קטן נחשב כחולה שאין בו סכנה עד לגיל תשע, מאידך, האור לציון כתב, שמסתיימת כל הפוסקים נראה שעד הבר מצוה דינו כחולה שאין בו סכנה. ובתינוקות, הורה החזון איש, שיש להקל בדבר הרבה יותר מאשר בילדים, לפי הענין, משום שחשש הסכנה בהם מצוי מאוד.

[שו"ע שכת, יז; בו"מ דרשו, 62; וראה עוד שם; שו"ע רעו, א, ומשנ"ב ו; וראה ארחות שבת כ, הע' קסב]

"מה שמיוחד בכרטיס הזה לעומת כל האופציות הקודמות, זה היעילות שלו גם מבחינת 'דרשו' וגם עבור הנבחנים עצמם"

הרב מרדכי אירום, מנהל מחלקת מערכות מידע ותכנות
ב'דרשו', על הבשורה החשובה לצעירי הנבחנים

יעקב א. לוסיגמן

"מה שמיוחד בכרטיס הזה לעומת כל האופציות הקודמות, זה היעילות שלו גם מבחינת 'דרשו' וגם עבור הנבחנים עצמם. ב"ה בשנים האחרונות עובר 'דרשו' תהליך נרחב של אוטומציה, מה שמגביר יעילות ומזרז הליכים לטובת הנבחנים.

"אם ניקח כדוגמה מבחן ב'דף היומי בהלכה' שנערך בשיטה אמריקאית כשהנבחן בוחר את האופציה הנכונה מבין התשובות המוצעות לשאלה שהוצגה בפניו - מהרגע שהוא החזיר את המבחן לאחראי מוקד הבחינה, התהליך מתחיל.

"בתוך יומיים או שלושה ימים המבחנים כבר נאספים מכל אחראי המוקדים ומגיעים למשרדים הלוגיסטיים של 'דרשו', שם הם עוברים מיון מהיר והפרדה בין מבחני 'דף היומי בבלי', למבחני 'דף היומי ירושלמי', מבחני 'דף היומי בהלכה' וכן הלאה. כל המבחנים האמריקאים, ובכלל זה גם 'דף היומי בהלכה' וגם 'קנין חכמה', מועברים לחברה חיצונית שמבצעת את הבידוק באופן אוטומטי. המבחנים מוכנסים למכונת ענק שסורקת אותם במהירות, ותשובות הנבחנים מוזנים לתוכנה המרכזית של 'דרשו' בצורה אוטומטית.

"השלב הבא הוא שהתוכנה עצמה מתרגמת את הציון לגובה המלגה המגיעה לנבחן, ויודעת אם לפי הקריטריונים הוא מקבל את המלגה בהפקדה לחשבון כי הוא נשוי, או בהטענה לכרטיס 'דרשו' כארד' כי הוא בחור ישיבה. לא זו בלבד, אלא שהתוכנה עצמה גם מבצעת את הטעינה לכרטיס, ואין צורך במגע יד אדם או בפעולה כלשהי כדי שכל זה יקרה.

"המדיניות של 'דרשו' היא שכל התהליך הזה כולל שלב ההפקדה של המלגה או הטענת הכרטיס יושלם עד למבחן הבא של 'דרשו', ובדרך כלל זה קורה עוד קודם לכן.

"בשבועות האחרונים הדפסנו פה במשרד אלפי כרטיסים, ומכונת ההדפסה המיוחדת של הכרטיסים המגנטיים ממשיכה לעבוד במלוא הקצב ב"ה. מכאן תצא הקריאה לכל בחור שנבחן ב'דרשו' בתוכניות 'דף היומי בהלכה' או 'קנין חכמה' ולא קיבל עדיין כרטיס, לבדוק את העניין, ובעז"ה נטפל בכבוד גדול בכל פניה, כדרכו של 'דרשו' לכבד ולייקר את לומדי התורה בכל דרך אפשרית."

בימים האחרונים קיבלו עשרות אלפים מנבחני 'דרשו' בשורה משמחת במיוחד, על השקתו של הכרטיס הנטען 'דרשו' כארד', המאפשר רכישה ברשת חנויות 'אור החיים', במסגרת המלגות הניתנות לבחורי הישיבות הקדושות, בתוכנית 'הדף היומי בהלכה' ותוכנית 'קנין חכמה' בהתאם לגובה הציונים שלהם במבחני 'דרשו'.

מנהל מחלקת מערכות מידע ותכנות ב'דרשו' הרב מרדכי אירום הי"ו, מסביר את מה שעומד מאחורי המהלך, ומפרט גם לגבי הצד הטכני שלו:

"עם הקמת תוכנית הלימוד 'הדף היומי בהלכה', הוחלט ב'דרשו' על פי הנחיית מרגן ורבנן גדולי ראשי הישיבות, שהמלגות לבחורי הישיבות ינתנו באמצעות תלושים לרכישת ספרים", הוא מסביר. "זאת, מאחר ויש פולמוס שלם בנושא בין גדולי המחנכים בדורנו ובדורות הקודמים, האם ראוי שילדים ובחורים צעירים יאגרו כסף, בזמן שפרנסתם מוטלת על ההורים ועל הישיבה בה הם לומדים. כדי שלא להיכנס לנושא הזה, הוחלט להעניק לבחורים תלושים לרכישת ספרים.

"בהמשך הוחל אותו עיקרון גם על המלגות לבחורים הנבחנים במסגרת תוכנית 'קנין חכמה', שזכאים לקבל את המלגה שלהם בדמות זכות קנייה לספרים.

"במשך שנים באמת חילק 'דרשו' תלושים מודפסים שנשלחו מדי חודש בדואר, וזה כמוזן היה עסק מורכב ומסובך, כולנו מכירים את 'שיבושי הדואר' המפורסמים שבגללם הזמנות רבות לא מגיעות לייעדן, ומאותה סיבה גם התלושים התמהמהו להגיע והיה צורך להתעסק רבות עם הנושא הזה.

"בהמשך עברו לכרטיס מגנטי נטען, ומאז עבר הנושא תהפוכות נוספות, עד שעכשיו הגענו ב"ה אל המנוחה ואל הנחלה, עם כרטיס מיוחד 'דרשו' כארד', אותו ניתן לממש בכל אחת מהחנויות ברשת ספרי 'אור החיים' שנבחרה בגלל הפריסה הרחבה שלה בכל רחבי הארץ, כשהנבחנים יכולים להשתמש בכרטיס לרכישה של כל ספר שיבחרו ממלאי הספרים הענק שקיים ברשת.